

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

ΚΟΜ(93) 711 τελικό

Βρυξέλλες, 7 Ιανουαρίου 1994

PEDIP

**Ειδικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη
της βιομηχανίας στην Πορτογαλία**

**Σχέδιο τελικής έκθεσης εκτέλεσης
(παρουσιάζεται από την Επιτροπή)**

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

I	Εισαγωγή
I.1	Ιστορικό
I.2	Βασικές αποφάσεις
II	Η πορτογαλική βιομηχανία πριν την εφαρμογή του PEDIP
III	Η δομή του PEDIP
III.1.	Οι βασικές και τεχνολογικές υποδομές (πρόγραμμα 1)
III.2	Επαγγελματική κατάρτιση
III.3	Κίνητρα για παραγωγικές επενδύσεις – Πρόγραμμα 3
III.3.1	Σύστημα κινήτρων του PEDIP (SINPEDIP) – Πρόγραμμα 3.1
III.3.2	Σύστημα κινήτρων για την ορθολογική χρήση της ενέργειας (SIURE) – Πρόγραμμα 3.2
III.3.3	Καθεστώς στήριξης της αναδιάρθρωσης ή του εκσυγχρονισμού των βιομηχανικών τομέων – Πρόγραμμα 3.3
III.3.4	Βοήθεια σε ειδικούς τομείς – Πρόγραμμα 3.4
III.4	Χρηματοπιστωτική μηχανική – Πρόγραμμα 4
III.5	Αποστολές παραγωγικότητας – Πρόγραμμα 5
III.6	Αποστολές ποιότητας και βιομηχανικού σχεδιασμού – Πρόγραμμα 6
III.7	Δημοσιότητα, εφαρμογή και έλεγχος – Πρόγραμμα 7
III.8	Αρχικός οικονομικός πίνακας
IV	Εφαρμογή
IV.1	PEDIP – Πιλοτική δοκιμή
IV.2	Συγκεντρωτική διαχείριση
IV.3	Η επικουρικότητα
IV.4	Η σύμπραξη
IV.5	Η επιτροπή παρακολούθησης
IV.6	Η συμβουλευτική επιτροπή
IV.7	Η φορολόγηση
IV.8	Η χρήση του ECU
IV.9	Η εφαρμογή του συντελεστή αποπληθωρισμού
V	Αποτελέσματα εκτέλεσης
V.1	Τελικός οικονομικός πίνακας
V.2	Τα λειτουργικά προγράμματα – γενική εικόνα
V.2.1	Πρόγραμμα 1 – Βασικές και τεχνολογικές υποδομές
V.2.2	Πρόγραμμα 2 – Επαγγελματική κατάρτιση
V.2.3	Πρόγραμμα 3 – Κίνητρα για τις παραγωγικές επενδύσεις
V.2.4	Πρόγραμμα 4 – Χρηματοπιστωτική μηχανική
V.2.5	Πρόγραμμα 5 – Αποστολές παραγωγικότητας
V.2.6	Πρόγραμμα 6 – Αποστολές ποιότητας

- V.2.7 Πρόγραμμα 7 – Δημοσιότητα, εφαρμογή και έλεγχος
- V.3 Η υλοποίηση κατά κύριους τομείς
- V.4 Η εκτέλεση του προϋπολογισμού
- V.4.1 Το πρόσθετο κονδύλιο προϋπολογισμού
- V.4.2 Οι πιστώσεις του ΕΤΠΑ
- V.4.3 Οι πιστώσεις του ΕΚΤ
- V.5 Τα αποτελέσματα της φορολόγησης
- V.6 Η τήρηση των πολιτικών της Κοινότητας
- V.6.1 Οι δημόσιες συμβάσεις
- V.6.2 Το περιβάλλον
- V.6.3 Ο ανταγωνισμός
- V.6.4 Τα μεγάλα έργα
- V.6.5 Οι ευαίσθητοι τομείς και οι τομείς που διανύουν κρίση
- VI Αξιολόγηση
- VI.1 Οι μελέτες που προηγήθηκαν του PEDIP
- VI.2 Οι μελέτες αξιολόγησης
- VI.3 Αξιολόγηση σκοπιμότητας και αποτελεσματικότητας του PEDIP
- VI.3.1 Η διεύθυνση του PEDIP στη βιομηχανία
- VI.3.2 Ο κόσμος του PEDIP και η βιομηχανία
- VI.3.3 Η πρόσβαση των επιχειρήσεων στο PEDIP
- VI.3.4 Τα αναμενόμενα αποτελέσματα και ο βαθμός επίτευξης των στόχων του PEDIP
- VI.4 Άλλες μελέτες του PEDIP
- VI.5 Συμπεράσματα

I - ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I ΕΙΣΑΓΩΓΗ

I.1 Ιστορικό

Το ειδικό πρόγραμμα για την ανάπτυξη της πορτογαλικής βιομηχανίας (PEDIP) υπήρξε λειτουργική συνέπεια του πρωτοκόλλου 21 σχετικά με την οικονομική και βιομηχανική ανάπτυξη της Πορτογαλίας, του συνημμένου στην Πράξη προσχώρησης της Πορτογαλίας στην Κοινότητα. Το Πρωτόκολλο αυτό αποτελεί διακήρυξη της Ευρωπαϊκής Κοινότητας για την προσαρμογή και τον εκσυγχρονισμό της πορτογαλικής οικονομίας.

Στη διακήρυξη αυτή η Κοινότητα αναγνώριζε ιδιαίτερα την ανάγκη "εκσυγχρονισμού του (πορτογαλικού) παραγωγικού τομέα και προσαρμογής του στην ευρωπαϊκή και διεθνή οικονομική πραγματικότητα" και δήλωνε "τη διάθεσή της να βοηθήσει τις πορτογαλικές επιχειρήσεις, παρέχοντάς τους τη δυνατότητα να επωφεληθούν της τεχνικής υποστήριξής της και των πιστωτικών της μέσων....".

Τον Φεβρουάριο 1986 οι πορτογαλικές αρχές διαβίβασαν στην Επιτροπή πλήρες πρόγραμμα δράσεων που απαιτούσαν κοινοτική χρηματοδότηση και θα μπορούσαν να οδηγήσουν στον εκσυγχρονισμό της πορτογαλικής βιομηχανίας.

Τον Οκτώβριο 1986, η Επιτροπή διαβίβασε στο Συμβούλιο ανακοίνωση¹ για το PEDIP, η οποία επιβεβαίωνε τον ειδικό χαρακτήρα των δυσκολιών της πορτογαλικής βιομηχανίας και τη σημασία του ρόλου της με προοπτική την αρμονική ένταξη της Πορτογαλίας στην Κοινότητα. Η ανακοίνωση αυτή καθόριζε τους κύριους άξονες της κοινοτικής προσπάθειας στους κόλπους του συνόλου του PEDIP. Περιέγραφε επίσης τους καλύτερους τρόπους χρησιμοποίησης των κοινοτικών μέσων επιδότησης και δανειοδότησης για τη χρηματοδότηση αυτής της προσπάθειας.

Μετά την ανακοίνωση αυτή, οι αμεσότερα ενδιαφερόμενες υπηρεσίες της Επιτροπής, οι πορτογαλικές αρχές, καθώς και οι κοινωνικές και οικονομικές δυνάμεις, τις οποίες αφορά η βιομηχανική ανάπτυξη της Πορτογαλίας, άρχισαν μία διαδικασία συζήτησης για τα μέσα που θα μπορούσαν να επιτρέψουν στην πορτογαλική βιομηχανία να επιτύχει υψηλότερο επίπεδο ανταγωνιστικότητας, ώστε να αντιμετωπίσει την πρόκληση του 1993.

¹ COM(86)552

Ως συνέπεια των συζητήσεων αυτών, η Επιτροπή, στη συνεδρίασή της της 14ης Οκτωβρίου 1987², αποφάσισε το γενικό πλαίσιο της κοινοτικής υποστήριξης του εκσυγχρονισμού της πορτογαλικής βιομηχανίας για την περίοδο 1988-1992. Καθόρισε τους εξής άξονες προτεραιότητας των κοινοτικών παρεμβάσεων :

1. Επιτάχυνση της ενίσχυσης της βασικής υποδομής
2. Διεύρυνση του μηχανισμού επαγγελματικής κατάρτισης
3. Βελτίωση της χρηματοδότησης των επιχειρήσεων
4. Αποστολές παραγωγικότητας

Με την ευκαιρία αυτή, η Επιτροπή αποφάσισε ότι οι παρεμβάσεις οι καλυπτόμενες από την κοινοτική στήριξη του εκσυγχρονισμού της πορτογαλικής βιομηχανίας έπρεπε να κινητοποιήσουν ένα σύνολο κοινοτικών πόρων της τάξης των 2 δισεκ. ECU για μια πενταετία, συμπεριλαμβανομένου 1 δισεκ. ECU σε δάνεια ETE/NIC. Στον προϋπολογισμό του 1987, ποσό 2 εκατ. ECU διατέθηκε για την έναρξη προκαταρκτικών μελετών.

Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, στη συνεδρίασή του της 12ης και 13ης Φεβρουαρίου 1988, αποφάσισε καταρχήν την παροχή 500 εκατ. ECU, κατανεμημένων σε μια πενταετία, από ειδικό κονδύλιο του προϋπολογισμού. Αυτή η παροχή θα αποτελούσε προσθήκη στα ποσά των 400 εκατ. ECU, με χρέωση στο FEDER, και των 100 εκατ. ECU, με χρέωση στο Κοινωνικό Ταμείο, τα οποία η Κοινότητα είχε χορηγήσει στην Πορτογαλία τον Οκτώβριο 1987 για να της επιτρέψει να βελτιώσει την ανταγωνιστικότητα της βιομηχανίας της. Η συνολική πρόβλεψη χρηματοδότησης του PEDIP συμπληρώθηκε με δάνεια ETE/NIC ύψους 1 δισεκ. ECU κατά τη διάρκεια των πέντε ετών της υλοποίησης του προγράμματος.

Μετά από πρόταση της Επιτροπής, το Συμβούλιο υιοθέτησε τον Ιούνιο 1988, τον κανονισμό³ τον σχετικό με οικονομική βοήθεια προς την Πορτογαλία για ειδικό πρόγραμμα βιομηχανικής ανάπτυξης (PEDIP).

2 SEC(87)1518

3 Κανονισμός αριθ. 2053/88 της 24ης Ιουνίου 1988
Επίσημη Εφημερίδα αριθ. L1518 της 15.7.88

Ο κανονισμός αυτός προέβλεπε :

1. Θέσπιση, για μια πενταετία, προγράμματος εκσυγχρονισμού της πορτογαλικής βιομηχανίας, με στόχο την προαγωγή της ανάπτυξης της χώρας.
2. Δημιουργία, στον προϋπολογισμό, κονδυλίου πρόσθετου ως προς τις παρεμβάσεις των Διαρθρωτικών Ταμείων, κατανεμημένου σε μια πενταετία (1988-1992), ύψους 500 εκατ. ECU , δηλ. 100 εκατ. ECU ετησίως (σε τιμές 1988), ως κοινοτικής οικονομικής βοήθειας για την πραγματοποίηση του PEDIP.
3. Τους τέσσερις άξονες προτεραιότητας του PEDIP, δηλ. :
 - επιτάχυνση της ενίσχυσης της βασικής υποδομής των επιχειρήσεων,
 - ενίσχυση των βάσεων της αρχικής κατάρτισης και της διαρκούς επιμόρφωσης στα βιομηχανικά επαγγέλματα,
 - χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων,
 - αποστολές παραγωγικότητας
4. Συντονισμό, καταρχήν, της Πορτογαλίας και της Επιτροπής για τον καθορισμό μέτρων που μπορούν να χρηματοδοτούνται από κοινοτικούς πόρους.
5. Ανώτατο ποσοστό 75 % για την κοινοτική χρηματοδότηση των μέτρων των επιλεγόμενων στα πλαίσια του PEDIP, με εξαίρεση τις προκαταρκτικές μελέτες, τα πιλοτικά έργα και τα μέτρα τεχνικής βοήθειας, για τα οποία αυτό το ποσοστό χρηματοδότησης μπορεί να ανέλθει σε 100 % του συνολικού κόστους.
6. Υποχρέωση συμμόρφωσης των μέτρων PEDIP με το δίκαιο και τις πολιτικές της Κοινότητας, κυρίως τις πολιτικές τις σχετικές με τους κανόνες ανταγωνισμού, την ανάθεση δημόσιων συμβάσεων και την προστασία του περιβάλλοντος.
7. Καθορισμό από την Επιτροπή, σε ετήσια βάση, γενικών κατευθύνσεων για την υλοποίηση των μέτρων του PEDIP.
8. Συγκρότηση συμβουλευτικής επιτροπής αποτελούμενης από αντιπροσώπους των κρατών-μελών, με σκοπό την υποβοήθηση της Επιτροπής.
9. Παρουσίαση στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και στο Συμβούλιο δύο εκθέσεων για την εκτέλεση του κανονισμού του σχετικού με "το σύνολο των μέτρων ανάπτυξης, την εφαρμογή, τα δαπανώμενα ποσά και την αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους".

Η πρώτη έκθεση⁴ παρουσιάστηκε τον Μάιο του 1990.

Το παρόν έγγραφο αποτελεί την τελική έκθεση, την οποία η Επιτροπή οφείλει να παρουσιάσει στο Συμβούλιο και στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, σύμφωνα με τους όρους του προαναφερομένου κανονισμού, πριν από το τέλος 1993.

4 COM(90)205

1.2 Βασικές αποφάσεις

Μετά τη δημοσίευση του κανονισμού PEDIP, οι άμεσα ενδιαφερόμενες υπηρεσίες της Επιτροπής και οι πορτογαλικές αρχές επιτάχυναν τις συζητήσεις που είχαν εγκαίνιαστεί στο τέλος 1986 και αποσκοπούσαν στην επισημοποίηση των μέσων, τα οποία θα επέτρεπαν την υλοποίηση των τεσσάρων αξόνων προτεραιότητας.

Από πορτογαλική πλευρά, με απόφαση της Κυβέρνησης, συγκροτήθηκε ομάδα (το γραφείο PEDIP), η οποία ως αποστολή είχε την υλοποίηση της διαδικασίας επεξεργασίας των μέσων και τη διαπραγμάτευσή τους με τις υπηρεσίες της Επιτροπής. Επρόκειτο για μια μικρή ομάδα υπό την ευθύνη ανώτερου υπαλλήλου εξαρτώμενου απευθείας από τον Υπουργό Βιομηχανίας και ανεξάρτητου από τις παραδοσιακές δομές της διοίκησης.

Από την πλευρά της Επιτροπής, με απόφαση της 19ης Οκτωβρίου 1988⁵, το μέλος της Επιτροπής το επιφορτισμένο με τα θέματα βιομηχανίας εξουσιοδοτήθηκε, στο όνομα της Επιτροπής και υπό την ευθύνη της, κατόπιν συμφωνίας με το μέλος το επιφορτισμένο με τον συντονισμό των διαρθρωτικών μέσων και, ενδεχόμενα - ανάλογα με τους σχετικούς άξονες παρέμβασης - , κατόπιν συμφωνίας με τα μέλη τα επιφορτισμένα με τα κοινωνικά θέματα και την περιφερειακή πολιτική, να αποφασίζει για τις δράσεις τις επιλέξιμες στα πλαίσια του πρόσθετου κονδυλίου (PEDIP) του άρθρου Β 544 του γενικού προϋπολογισμού.

Η Επιτροπή αποφάσισε επίσης ότι την οικονομική διαχείριση του νέου κονδυλίου PEDIP θα διεξήγε η ΓΔ ΙΙΙ. Οι ΓΔ V και ΓΔ XVI, κυρίως υπεύθυνες για την πραγματοποίηση των αξόνων 2 και 1 αντίστοιχα, θα εργάζονταν για τις ενέργειες τις χρηματοδοτούμενες από το πρόσθετο κονδύλιο PEDIP σε στενή συνεργασία με τη ΓΔ ΙΙΙ, διαχειρίστρια του εν λόγω κονδυλίου πιστώσεων.

Στο εσωτερικό της διυπηρεσιακής ομάδας συντονισμού, συγκροτήθηκε ομάδα ad hoc ειδικά για το PEDIP - η ομάδα GIC PEDIP - κάτω από την ευθύνη της ΓΔ XXII, με έργο τη διενέργεια του συντονισμού σε οριζόντιο επίπεδο. Στο εσωτερικό της ίδιας της ΓΔ ΙΙΙ, για τη διαχείριση του PEDIP δημιουργήθηκαν διαδοχικά ένας νέος τομέας και μια νέα υπηρεσία .

Η δομή του PEDIP άρχισε να παίρνει μορφή σταδιακά. Υιοθετήθηκε η προσέγγιση κατά προγράμματα και η ομάδα PEDIP παρουσίασε διαδοχικές παραλλαγές που συζητήθηκαν στα πλαίσια της Επιτροπής και αποτέλεσαν αντικείμενο διαπραγματεύσεων με τις πορτογαλικές αρχές, με κατάληξη την επίσημη ανακοίνωση διαφόρων προγραμμάτων.

Ο πίνακας I συνοψίζει τα διάφορα προγράμματα και τις αποφάσεις παροχής κοινοτικής βοήθειας.

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι

Βασικές αποφάσεις

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ		ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ
Άξονας 1	1 Βασικές και τεχνολογικές υποδομές	C(89)1287 της 13/7
Άξονας 2	2 Επαγγελματική κατάρτιση	C(90)765 της 26/4 (LOE)
		C(90)587 της 29/3 (FSE)
Άξονας 3	3 Κίνητρα για παραγωγικές επενδύσεις	
	3.1 SINDEDIP	C(88)2119 της 11/11
	3.2 SIURE	C(89)484 της 20/3
	3.3.1 Αναδιάρθρωση της βιομηχανίας ερίου	C(88)2117 της 11/11
	3.3.2 Αναδιάρθρωση του κλάδου χύτευσης	C(90)704 της 26/4
	3.4 Στήριξη ειδικών τομέων	C(89)2045 της 27/11
	4 Χρηματοπιστωτική μηχανική	C(88)2220 της 28/11
Άξονας 4	5 Αποστολές παραγωγικότητας	C(89)390 της 7/3
	6 Ποιότητα και σχέδιο βιομηχανικών προϊόντων	C(89)391 της 7/3
	7 Δημοσιότητα, εφαρμογή και έλεγχος	C(88)2118 της 11/11

II - Η ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ

ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ PEDIP

II Η ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΟΥ PEDIP

Χαρακτηριστικά της πορτογαλικής βιομηχανίας στις αρχές 1988.

Κατά την προσχώρηση της Πορτογαλίας στις Ευρωπαϊκές Κοινότητες, το πορτογαλικό βιομηχανικό σύστημα διέθετε ορισμένα πλεονεκτήματα :

- α) Επαρκή κάλυψη των τομέων και των προϊόντων, ενδεικτική ενός βιομηχανικού συστήματος ευέλικτου και ευπροσάρμοστου στις απαιτήσεις της αγοράς.
- β) Εύλογο αριθμό επιχειρήσεων κατάλληλου μεγέθους και οργανωμένων, ικανών να εγγυηθούν, απέναντι στην προσφορά, σταθερή παραγωγή των βιομηχανικών τομέων εν γένει.
- γ) Θετική εικόνα των πορτογαλικών προϊόντων στο διαφοροποιημένο περιβάλλον των εξωτερικών αγορών.
- δ) Εύλογο επίπεδο εξειδίκευσης των ανθρώπινων πόρων, με αξιοσημείωτες ικανότητες προσαρμογής.

Παράλληλα διαπιστώνονταν σημαντικές αδυναμίες :

- ε) Ανεπαρκής βιομηχανική εξειδίκευση, βασισμένη σε τομείς με μειωμένη δυνατότητα δημιουργίας πλούτου και πρόξενος έντονης εξάρτησης από το εξωτερικό σε πρώτες ύλες, είδη εξοπλισμού και ενεργειακούς πόρους.
- στ) Υψηλή ένταση ενέργειας στο προϊόν και ασθενείς προσπάθειες εξορθολογισμού της κατανάλωσης ενέργειας.
- ζ) Ανεπαρκείς επενδύσεις για την αναδιάρθρωση της βιομηχανίας, συνδεδεμένη με ακατάλληλες στρατηγικές ανάπτυξης των επιχειρήσεων, οι οποίες ευνοούσαν τις επενδύσεις σε πάγια στοιχεία σε βάρος πολύπλοκων συντελεστών της ανταγωνιστικότητας.
- η) Επιχειρηματικές δομές αδιάρθρωτες, ελάχιστα ολοκληρωμένες και χωρίς καθιερωμένη πρακτική συνεργασίας.
- θ) Περιορισμένη διεθνοποίηση της βιομηχανίας, επικεντρωμένη στις εξαγωγές προς αγορές ανεπαρκώς γνωστές.
- ι) Περιορισμένη δραστηριότητα έρευνας, συγκεντρωμένη στα πανεπιστήμια και περιθωριακή ως προς τη βιομηχανία.
- κ) Ανεπαρκής τεχνολογική υποδομή στην κατάρτιση, την τεχνική υποστήριξη και την έρευνα.
- λ) Ανεπαρκή προσόντα των ανθρώπινων πόρων σε όλα τα επίπεδα.

- μ) Χαμηλά επίπεδα ποιότητας και παραγωγικότητας.
- ν) Δομές ανεπαρκείς όσον αφορά την προστασία του περιβάλλοντος, την υγιεινή, την υγεία και την ασφάλεια στον τόπο εργασίας.

Για να υπερνικηθούν αυτές οι περιστάσεις, χρειαζόταν ο συνδυασμός ορισμένων προϋποθέσεων.

- Βιομηχανική πολιτική χαραγμένη σαφώς σε εθνικό επίπεδο και κατάλληλα ενσωματωμένη στους μεγάλους στόχους των κοινωνικών πολιτικών.
- Πρόγραμμα (το PEDIP) με μέσα προσαρμοσμένα κατάλληλα στην πραγματική κατάσταση της πορτογαλικής οικονομίας και στις ανάγκες των φορέων του βιομηχανικού της τομέα.

III - Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ PEDIP

III Η ΔΟΜΗ ΤΟΥ PEDIP

Το PEDIP σχεδιάστηκε ως ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα για την υποστήριξη της ανάπτυξης και του εκσυγχρονισμού της πορτογαλικής βιομηχανίας. Δεν αφορούσε μόνο τις επιχειρήσεις αλλά και το περιβάλλον τους. Οι πορτογαλικές αρχές και η Επιτροπή αποφάσισαν ότι, για να αναπτυχθεί η βιομηχανική ανταγωνιστικότητα, χρειαζόταν επέμβαση αφενός στο επίπεδο της παραγωγής και αφετέρου με τη δημιουργία και βελτίωση της βασικής υποδομής, καθώς και των τεχνολογικών υποδομών στήριξης μέσω της κατάρτισης του προσωπικού ώστε αυτό να αποκτήσει αυξημένες ικανότητες, με την ανάπτυξη σχημάτων χρηματοπιστωτικής μηχανικής και, τέλος, με την προώθηση της παραγωγικότητας, του μάρκετινγκ, των νέων τεχνικών διαχείρισης, της τυποποίησης, της πιστοποίησης, της μετρολογίας και του σχεδίου.

III.1. Οι βασικές και τεχνολογικές υποδομές (πρόγραμμα 1)

Η τεχνολογική εξάρτηση χαρακτήριζε τη βιομηχανική και τεχνολογική ανάπτυξη της Πορτογαλίας ήδη από πολλά χρόνια, όπως έδειχναν οι ανεπάρκειες στο επίπεδο των βασικών υποδομών, καθώς και η αδυναμία των υποδομών τεχνολογικής έρευνας και ανάπτυξης. Ο στόχος ενίσχυσης και διαφοροποίησης των βιομηχανικών δομών της χώρας απαιτούσε προσπάθεια προοδευτικής χαλάρωσης αυτού του εμποδίου και άρσης της εξωτερικής τεχνολογικής εξάρτησης.

Η ανάγκη αυτής της προσπάθειας λήφθηκε σοβαρά υπόψη στη βιομηχανική στρατηγική που καθορίζει το PEDIP, ειδικά στις δύο συνιστώσες του προγράμματός του για την ανάπτυξη των βασικών και τεχνολογικών υποδομών :

- (I) ενίσχυση των βασικών υποδομών (βελτίωση των οδικών και σιδηροδρομικών συγκοινωνιών και της εκμετάλλευσης των φυσικών πόρων),
- (II) ανάπτυξη των τεχνολογικών υποδομών.

Όσον αφορά τις βασικές υποδομές, η ολοκλήρωση της Ευρώπης και ο εκσυγχρονισμός της βιομηχανίας οδήγησαν στον καθορισμό δύο μεγάλων στόχων :

- επίτευξη ρευστότητας των συγκοινωνιών στο εσωτερικό της χώρας σε συνδυασμό με τον ευρωπαϊκό χώρο, πράγμα που προϋπέθετε καλές οδικές και σιδηροδρομικές υποδομές,
- αξιοποίηση των ενδογενών πόρων, πράγμα που προϋπέθετε εξοπλισμό στήριξης της βιομηχανίας (από άποψη τεχνική, τεχνολογική και διοικητικής μέριμνας), αποκέντρωση της επαγγελματικής κατάρτισης και αποδοτικότητα των βιομηχανικών οργανώσεων.

Τα ακόλουθα μέτρα του υπο-προγράμματος "βασικές υποδομές", κρίθηκαν υψηλής προτεραιότητας :

- α) Ενίσχυση του πλέγματος των τροχοδρομικών υποδομών που αποτελούσαν πυρήνα βιομηχανικής συγκέντρωσης ή ζώνες διοχέτευσης της βιομηχανικής παραγωγής.
- β) Προώθηση της δημιουργίας τροχοδρομικών υποδομών και του αντίστοιχου εξοπλισμού τους στις γραμμές που είναι θεμελιώδους σημασίας για την βιομηχανία.
- γ) Στήριξη της ανάπτυξης των λιμενικών υποδομών και του αντίστοιχου εξοπλισμού τους στις βιομηχανικές ζώνες μεγάλων εσωτερικών και εξωτερικών προοπτικών.
- δ) Ενθάρρυνση της συγκρότησης υποδομής στήριξης της δραστηριότητας των επιχειρήσεων και των ενώσεών τους (εκθεσιακά κέντρα, κτίρια πολλαπλών χρήσεων για εκπαίδευση και για στήριξη της δραστηριότητας των επιχειρήσεων κλπ.)
- ε) Προώθηση της βελτίωσης άλλων βασικών υποδομών στήριξης της βιομηχανικής δραστηριότητας στις ζώνες όπου οι υποδομές αυτές ήταν ανεπαρκείς (βιομηχανικά πάρκα, δίκτυα υπονόμων, αναβάθμιση του περιβάλλοντος κλπ.)
- στ) Στήριξη της ανάπτυξης των ενεργειακών υποδομών, ειδικότερα των δικτύων μεταφοράς και διανομής ηλεκτρισμού και αερίου.

Για την επίτευξη των στόχων των εγγενών στον βιομηχανικό εκσυγχρονισμό, θεωρήθηκαν απαραίτητες τεχνολογικές υποδομές που επέτρεπαν την αναδιάρθρωση των παραδοσιακών βιομηχανιών, την αύξηση της τεχνολογικής έντασης της παραγωγής, τη δημιουργία νέων προϊόντων με βάση τις νέες τεχνολογίες, τη βελτίωση της παραγωγικότητας και της ποιότητας, καθώς και την αξιοποίηση των φυσικών και ανθρώπινων πόρων.

Πρωταρχικοί στόχοι της επέκτασης και βελτιστοποίησης του τεχνολογικού υποσυστήματος που αφορά τον βιομηχανικό εκσυγχρονισμό υπήρξαν οι ακόλουθοι :

- ενίσχυση του τεχνικού και τεχνολογικού δυναμικού των επιχειρήσεων,
- αύξηση της ενσωμάτωσης της τεχνολογίας στην παραγωγή,
- συγκρότηση κοινών κέντρων έρευνας, ανάπτυξης και επίδειξης,
- επίτευξη δυναμισμού της αλληλεπίδρασης πανεπιστημίου-επιχείρησης,
- εντατικοποίηση της τεχνολογικής βοήθειας στις ΜΜΕ.

Για τον σκοπό αυτό ορίστηκαν τα ακόλουθα μέτρα :

- α) μετρολογική στήριξη (κεντρικό και περιφερειακά εργαστήρια μετρολογίας),
- β) τεχνολογική στήριξη των βιομηχανικών τομέων (τεχνολογικά κέντρα),
- γ) ανάπτυξη νέων τεχνολογιών (κέντρα νέων τεχνολογιών, κέντρα αρτιότητας),
- δ) μεταφορά νέων τεχνολογιών (κέντρα μεταφοράς, μονάδες επίδειξης),
- ε) δημιουργία επιχειρήσεων και οργανισμών τεχνολογικής καινοτομίας (κέντρα ανάπτυξης τεχνολογιών, τεχνολογικά πάρκα).

III.2 Επαγγελματική κατάρτιση

Για πολλές δεκαετίες απουσίαζε από την Πορτογαλία μια ενεργή πολιτική επαγγελματικής κατάρτισης και γι' αυτό υπήρχαν ελλείψεις στο επίπεδο των επαγγελματικών προσόντων. Στα χρόνια που προηγήθηκαν και ακολούθησαν άμεσα την ένταξη της χώρας στην Κοινότητα, διαμορφώθηκε μια δυναμική αντίδραση, με την υποστήριξη του ΕΚΤ, και ειδικότερα με τη δημιουργία αποκεντρωμένων δομών εντατικής κατάρτισης βραχείας και μέσης διάρκειας, οι οποίες απευθύνονταν κυρίως στους νέους άνεργους ή στους νέους που επιθυμούσαν πρόσβαση στην πανεπιστημιακή εκπαίδευση. Οι εν λόγω δράσεις των πορτογαλικών αρχών άρχισαν να ασκούν θετικό αντίκτυπο στον βιομηχανικό ιστό. Ωστόσο εξακολουθούν να υφίστανται σημαντικά εμπόδια :

I) Η ζήτηση κατάρτισης δε στηριζόταν στον εντοπισμό των αναγκών κατά τομέα δραστηριότητας, κατά περιοχή, κατά είδος επιχείρησης και σημείο προορισμού ή κατά θέμα.

II) Η προσφορά κατάρτισης αντανakλούσε άγνοια των αναγκών και χαρακτηριζόταν κυρίως από εκπαιδευτικές δράσεις ελάχιστα στοχοθετημένες. Επίσης, πρέπει να σημειωθεί η απουσία επίσημης αναγνώρισης ορισμένων νέων επαγγελμάτων που δεν εντάσσονταν σε καμιά υπάρχουσα επαγγελματική σταδιοδρομία.

III) Τα πραγματικά σημεία προορισμού της κατάρτισης ήταν κυρίως, πέρα από τα άτομα τα αποκλειόμενα από την αγορά εργασίας, οι επιχειρήσεις και οι ενώσεις επιχειρήσεων.

Στον τομέα αυτό, η δράση του PEDIP αποσκοπούσε στην αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού στη βιομηχανία και έτσι επικεντρώθηκε στους επιχειρηματίες και στα διοικητικά στελέχη, καθώς και στους ανώτερους, μέσους και εξειδικευμένους τεχνικούς. Οι δράσεις που εφαρμόστηκαν προσανατολίστηκαν με τρόπο ώστε να έχουν επιπτώσεις στην οργάνωση των επιχειρήσεων και όχι μόνο, όπως στο παρελθόν, στην τελειοποίηση των εργαζομένων.

Αποφασίστηκαν τα ακόλουθα μέτρα :

- α) ευαισθητοποίηση και βραχεία κατάρτιση των επιχειρηματιών, των ανώτερων στελεχών και των ειδικών στις σύγχρονες τεχνικές διαχείρισης και τις νέες τεχνολογίες,
- β) κατάρτιση των ανώτερων και μέσων στελεχών στους τομείς διαχείρισης,
- γ) κατάρτιση των ανώτερων και μέσων στελεχών στις νέες τεχνολογίες και τεχνικές,
- δ) κατάρτιση των ανώτερων και μέσων στελεχών, των ειδικών και των άλλων εργαζομένων των τομέων που βρίσκονται σε αναδιάρθρωση,
- ε) επαγγελματική κατάρτιση των μέσων στελεχών και εξειδίκευση των ανώτερων στελεχών,
- στ) επαγγελματική κατάρτιση των ερευνητών με στόχο την ένταξή τους στις επιχειρήσεις και τα επιστημονικά και τεχνολογικά ιδρύματα που έχουν σχέση με τη βιομηχανική ανάπτυξη (σχέδιο "ερευνητές για τη βιομηχανία"),
- ζ) κατάρτιση νέων πτυχιούχων της ανώτατης εκπαίδευσης με στόχο την ένταξή τους στον ενεργό οικονομικό βίο (σχέδιο "νέοι τεχνικοί για τη βιομηχανία", JTI),
- η) κατάρτιση εκπαιδευτών και επιτηρητών,
- θ) στήριξη της παραγωγής και έκδοση διδακτικού υλικού για τις δράσεις κατάρτισης του PEDIP,
- ι) εκτίμηση των δράσεων κατάρτισης του PEDIP.

III.3 Κίνητρα για παραγωγικές επενδύσεις - Πρόγραμμα 3

Λόγω της φύσης του και της σημασίας του προϋπολογισμού του, το πρόγραμμα "Κίνητρα για τις παραγωγικές επενδύσεις" υπήρξε το καθοριστικό στοιχείο της στρατηγικής που εφάρμοσε το PEDIP.

Το πρόγραμμα αυτό συγκέντρωνε διάφορα καθεστώτα βοήθειας για τη βιομηχανία και προβλεπόταν να έχει άμεση επίδραση στην ένταση, τον ρυθμό και την εισφορά επενδύσεων στην Πορτογαλία στο διάστημα 1988-1992.

Επιδιωκόμενος στόχος ήταν η στήριξη της πραγματοποίησης, από τις βιομηχανικές επιχειρήσεις, επενδύσεων προοριζόμενων για τον εκσυγχρονισμό, τον εξορθολογισμό και την τεχνολογική καινοτομία. Ένα πρώτο μέτωπο δράσης, οριζόντιου χαρακτήρα, ευνοούσε κυρίως :

- τις δραστηριότητες έρευνας τις προσανατολισμένες στη βιομηχανία, συμπεριλαμβανομένης της ενδογενοποίησης και της προσαρμογής των τεχνολογιών,
- τις δράσεις δημιουργίας και επέκτασης των παραγωγικών δυνατοτήτων, αναπροσανατολισμού ή διαφοροποίησης της παραγωγής, καθώς και τεχνολογικής καινοτομίας,
- τις επενδύσεις στη διαχείριση της ποιότητας,
- τις δράσεις προστασίας του περιβάλλοντος και βελτίωσης των συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία,
- τη μείωση του ενεργειακού περιεχομένου της βιομηχανικής παραγωγής.

Οι δράσεις αυτές συμπληρώθηκαν από κάθετες παρεμβάσεις που περιλάμβαναν :

- δράσεις αναδιάρθρωσης, σε περιορισμένο αριθμό παραδοσιακών τομέων που αντιμετώπιζαν δυσκολίες προσαρμογής,
- δράσεις προσανατολισμένες στην ανάπτυξη ορισμένων σύγχρονων τομέων με υψηλό δυναμικό ανάπτυξης.

Το πρόγραμμα υποδιαιρέθηκε σε τέσσερα υπο-προγράμματα :

- Σύστημα κινήτρων του PEDIP-SINPEDIP.
- Σύστημα ορθολογικής χρησιμοποίησης της ενέργειας - SIURE.
- Καθεστώς βοήθειας για την αναδιάρθρωση ή τον εκσυγχρονισμό βιομηχανικών τομέων.
- Στήριξη συγκεκριμένων τομέων.

Η δομή αυτή προκρίθηκε για τρεις λόγους. Πρώτον, ανταποκρινόταν σε μια ανάγκη σαφήνειας, εφόσον επέτρεπε τη θέσπιση διαφοροποιημένων κριτηρίων χορήγησης βοήθειας, προσαρμοσμένων σε συγκεκριμένους στόχους. Δεύτερον, επέτρεπε να ενταχθούν στο PEDIP τα υπάρχοντα εθνικά προγράμματα που ανταποκρίνονταν στη λογική του και που ενσωματώνονταν στους στόχους του, όπως συμβαίνει στην περίπτωση του προγράμματος αναδιάρθρωσης της βιομηχανίας ερίου και των βιομηχανικών σκελών του προγράμματος ορθολογικής χρησιμοποίησης της ενέργειας (SIURE). Τέλος, η δομή αυτή διευκόλυνε την εφαρμογή άλλων νέων δράσεων, αναγκαίων στο πλαίσιο εθνικών στρατηγικών προγραμμάτων - του ολοκληρωμένου προγράμματος τεχνολογιών των τομέων των πληροφοριών και της ηλεκτρονικής (PITIE), καθώς και του προγράμματος ανάπτυξης των βιομηχανιών ειδών εξοπλισμού (PRODIBE).

III.3.1 Σύστημα κινήτρων του PEDIP (SINPEDIP) – Πρόγραμμα 3.1

Στόχος του SINPEDIP ήταν η στήριξη των επενδυτικών σχεδίων, κυρίως στον τομέα των νέων τεχνολογιών, σε συνάρτηση με τα χαρακτηριστικά των έργων και τη συμβολή τους στην καινοτομία, τον εξορθολογισμό της παραγωγής και τον εκσυγχρονισμό των επιχειρήσεων.

Στα πλαίσια του προγράμματος αυτού προκρίθηκαν τα ακόλουθα μέτρα :

1. Επενδύσεις προοριζόμενες για την απόκτηση και ανάπτυξη νέων τεχνολογιών

Επρόκειτο για τη χρηματοδότηση του σχεδιασμού και της επεξεργασίας νέων προϊόντων ή κατασκευαστικών διαδικασιών, ιδίως στην προανταγωνιστική φάση της υλοποίησης πρωτοτύπων ή της παραγωγής σε σειρά.

Τύποι επιλέξιμων σχεδίων :

- α) Δραστηριότητες έρευνας και τεχνολογικής ανάπτυξης.
- β) Σχεδιασμός και επεξεργασία νέων προϊόντων και κατασκευαστικών διαδικασιών, συμπεριλαμβανομένης της υλοποίησης πρωτοτύπων και πειραματικών εγκαταστάσεων.
- γ) Σχεδιασμός και επεξεργασία νέων προϊόντων ή διαδικασιών προηγμένης τεχνολογίας.
- δ) Κατασκευή προσειρών και δημιουργία πιλοτικών εγκαταστάσεων.

2. Επενδύσεις καινοτομίας και εκσυγχρονισμού

Στο μέτρο αυτό μπορούσαν να ενταχθούν επενδύσεις υψηλού τεχνολογικού δυναμικού ή που είχαν στόχο να συμβάλουν στον εκσυγχρονισμό, την καινοτομία ή τον εξορθολογισμό των δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων, καθώς και στην εισαγωγή προηγμένων τεχνολογιών ή τη βελτίωση της παραγωγικότητας.

Τύποι επιλέξιμων σχεδίων :

- α) Επενδύσεις μεγάλου τεχνολογικού δυναμικού.
- β) Επενδύσεις εκσυγχρονισμού και καινοτομίας.
- γ) Επενδύσεις εκσυγχρονισμού και εξορθολογισμού.

3. Βοήθεια στις επενδύσεις στον τομέα της διαχείρισης της ποιότητας και της προστασίας του περιβάλλοντος.

Παρασχέθηκε δυνατότητα χρηματοδότησης επενδύσεων στους τομείς της προώθησης της ποιότητας και του βιομηχανικού σχεδίου, της προστασίας του περιβάλλοντος ή της μείωσης επαγγελματικών κινδύνων οφειλόμενων στην ανεπάρκεια των συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας στην εργασία.

Τύποι επιλέξιμων σχεδίων :

- α) Αγορά εξοπλισμού προοριζόμενου για τα εργαστήρια ελέγχου ποιότητας ή μετρολογίας στις επιχειρήσεις.
- β) Σχεδιασμός και επεξεργασία του συστήματος διαχείρισης της ποιότητας στις επιχειρήσεις.
- γ) Πιστοποίηση προϊόντων και βαθμονόμηση οργάνων μέτρησης, παραγμένων στο εξωτερικό.
- δ) Απόκτηση εξοπλισμού για την εξασφάλιση επαρκών συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας στον χώρο εργασίας.
- ε) Απόκτηση εξοπλισμού προοριζόμενου για την προστασία του περιβάλλοντος.

4. Βοήθεια για περιστασιακές επενδύσεις σε εξοπλισμό

Το μέτρο αυτό αποσκοπούσε στη χρηματοδότηση της αντικατάστασης και του εκσυγχρονισμού ορισμένων στοιχείων εξοπλισμού που δεν μπορούν να ενταχθούν σε άλλα προγράμματα και δεν απαιτούν διεξοδικές προκαταρκτικές μελέτες.

Τύποι επιλέξιμων σχεδίων :

- α) Απόκτηση εξοπλισμού με σκοπό τη βελτίωση της παραγωγικότητας.
- β) Απόκτηση εξοπλισμού με σκοπό τη βελτίωση των συνθηκών υγιεινής και ασφάλειας, της ποιότητας των προϊόντων και των διαδικασιών, καθώς και της προστασίας του περιβάλλοντος.

III.3.2 Σύστημα κινήτρων για την ορθολογική χρησιμοποίηση της ενέργειας (SIURE) – Πρόγραμμα 3.2

Το SIURE αποτελούσε καθεστώς κινήτρων για την ορθολογική χρησιμοποίηση της ενέργειας, το οποίο εγκρίθηκε από την Επιτροπή ως καθεστώς εθνικών ενισχύσεων (απόφαση της 20.01.88 δυνάμει των άρθρων 92-93 της Συνθήκης ΕΟΚ) και παρέμεινε σε ισχύ.

Το υποπρόγραμμα 3.2 του PEDIP προέβλεπε τη συγχρηματοδότησή του από τον προϋπολογισμό του PEDIP χωρίς τροποποίηση του καθεστώτος.

Ωστόσο, οι ενισχύσεις του PEDIP δε μπορούσαν να συσσωρευούνται με τις ενισχύσεις του προγράμματος κοινοτικής πρωτοβουλίας VALOREN.

Στόχος του SIURE ήταν να ευνοήσει την εξοικονόμηση ενέργειας στις βιο-μηχανικές επιχειρήσεις και να διαφοροποιήσει τις πηγές εφοδιασμού τους.

Αυτοί οι συγκεκριμένοι στόχοι μπορούν να συνοψισθούν ως εξής :

- α) Προώθηση της ορθολογικής χρησιμοποίησης της ενέργειας, με δράσεις στους τομείς της διαχείρισης, της συντήρησης και της διαφοροποίησης των πηγών ενέργειας.
- β) Αποκεντρωμένη παραγωγή ενέργειας με την εκμετάλλευση ανανεώσιμων πόρων, την ανάκτηση των αποβλήτων και τη συνδυασμένη παραγωγή θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας.
- γ) Αύξηση του δυναμισμού των δράσεων έρευνας και ανάπτυξης στο πλαίσιο των νέων μορφών και τεχνολογιών παραγωγής και χρήσης της ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της κατασκευής ενεργειακού εξοπλισμού.

Τα σχέδια τα επιλέξιμα στο πλαίσιο αυτού του καθεστώτος ενισχύσεων ήταν τριών ειδών :

1. Σχέδια επένδυσης στους τομείς συντήρησης και εξοικονόμησης ενέργειας και καυσίμων, ιδίως μέσω αλλαγών στις διαδικασίες και τον εξοπλισμό παραγωγής με σκοπό τη μείωση της ειδικής κατανάλωσης ή τη μείωση της αξίας της ενέργειας.
2. Σχέδια επένδυσης στους τομείς της παραγωγής ενέργειας και καυσίμων, των ανανεώσιμων πόρων με βάση τα απόβλητα ή τα υποπροϊόντα ή της χρήσης τεχνικών συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας.
3. Σχέδια επένδυσης στον τομέα υποκατάστασης πετρελαϊκών προϊόντων με άλλες πηγές βασικής ενέργειας.

111.3.3 Καθεστώς στήριξης της αναδιάρθρωσης ή του εκσυγχρονισμού των βιομηχανικών τομέων – Πρόγραμμα 3.3

Το PEDIP εγγραφόταν σε μια οριζόντια στρατηγική που αντανάκλασε την προτεραιότητα, την οποία απέδιδε η Κοινότητα στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος ευνοϊκού για τη βιομηχανική ανάπτυξη.

Πάντως το PEDIP, στην οριστική του δομή, λόγω του χαρακτήρα του ως ολοκληρωμένου προγράμματος, δεν μπορούσε να αγνοήσει τις τομεακές δράσεις που είχαν ήδη αρχίσει. Έτσι αυτές εντάχθηκαν στο γενικό πρόγραμμα αλλά αποδείχθηκε προτιμότερο να υπαχθούν σε ένα χωριστό υποπρόγραμμα. Οι τομείς που βρίσκονταν σε αναδιάρθρωση κατά την έγκριση του PEDIP, ήταν οι κλάδοι του ερίου και της χύτευσης.

Τα μέσα στήριξης αυτών των τομέων μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής :

- I) ειδικά μέσα, που περιλάμβαναν μέτρα
 - α) διαρθρωτικά
 - χρηματοδότηση παραγωγικών επενδύσεων
 - βοήθεια στον τεχνολογικό τομέα και ενίσχυση της διαχείρισης
 - β) υποδομής
 - δράσεις τεχνικής βοήθειας, κατάρτισης και εμπορευματοποίησης τομεακού χαρακτήρα
 - χρηματοδότηση τεχνικών τομεακών υποδομών
 - γ) άλλες δράσεις (χωρίς οικονομική συνεισφορά από πόρους του προγράμματος)
 - αναδιάταξη οφειλών προς τις κοινωνικές ασφαλίσεις, φορολογικές μειώσεις ή απαλλαγές
- II) συμπληρωματικά μέσα
 - Τα αναγνωρισμένα έργα αναδιάρθρωσης θα είχαν προτιμησηκή πρόσβαση σε άλλα προγράμματα του PEDIP (εκτός των προγραμμάτων SINPEDIP και SIURE) : ενιαία αίτηση, εγγυημένη εξασφάλιση ενισχύσεων, ανώτατο επιτόκιο.
- III) κοινωνικά μέτρα
 - Στο πλαίσιο μέτρων υπέρ της δημιουργίας θέσεων υποκατάστασης, τα οποία προβλέπονταν από το υπουργείο Εργασίας, όσες επιχειρήσεις θα προσλάμβαναν εργαζόμενους που έμειναν άνεργοι λόγω ενεργειών αναδιάρθρωσης στον σχετικό τομέα μπορούσαν να επιδοτηθούν.

Σχέδιο αναδιάρθρωσης της βιομηχανίας ερίου -Πρόγραμμα 3.3.1

Το πρόγραμμα αποσκοπούσε στην αύξηση της ανταγωνιστικότητας του τομέα, στον εκσυγχρονισμό των δομών του, στη βελτίωση της ποιότητας της παραγωγής του, στην ενίσχυση των τεχνολογικών του δυνατοτήτων και στην άνοδο του επιπέδου των προσόντων των εργαζομένων και του διαχειριστικού προσωπικού του.

Το πρόγραμμα προέβλεπε επιδοτήσεις για :

- την αναδιάρθρωση των επιχειρήσεων,
- τον εκσυγχρονισμό του εξοπλισμού τους,
- την τεχνική βοήθεια για τον εξορθολογισμό της παραγωγής, την κατάρτιση του προσωπικού, την αναζήτηση αγορών, τον σχεδιασμό και την επεξεργασία νέων προϊόντων και νέων κατασκευαστικών διαδικασιών, την εξοικονόμηση ενέργειας κλπ.,
- τη συγχρηματοδότηση, στο πλαίσιο σχεδίου αναδιάρθρωσης, των αμοιβών των στελεχών των πτυχιούχων της ανώτατης παιδείας ή επιπέδου αντίστοιχου με του μηχανικού κλωστοϋφαντουργίας, μηχανολόγου ή χημικού, καθώς και των διπλωματούχων στην οργάνωση, τη διαχείριση ή την οικονομική των επιχειρήσεων.

Αναδιάρθρωση του κλάδου της χύτευσης - Πρόγραμμα 3.3.2

Το πρόγραμμα αποσκοπούσε στην αναδιάρθρωση του τομέα με στόχο την αύξηση της ανταγωνιστικότητάς του μέσω μείωσης του κόστους, βελτίωσης της ποιότητας των προϊόντων και ενίσχυσης των τεχνολογικών και διαχειριστικών δυνατοτήτων.

Οι ειδικοί στόχοι του προγράμματος ήταν οι εξής :

- μείωση των εξόδων παραγωγής και του ποσοστού απώλειας
- μεγιστοποίηση του ποσοστού χρήσης του δυναμικού
- μείωση της ειδικής κατανάλωσης ενέργειας
- βελτίωση των χρηματοπιστωτικών δεικτών
- εντατικοποίηση των δράσεων κατάρτισης
- αύξηση της παραγωγικότητας, ιδίως μέσω της βελτίωσης των συνθηκών εργασίας
- εφαρμογή μέτρων προστασίας του περιβάλλοντος.

III.3.4 Βοήθεια σε ειδικούς τομείς - Πρόγραμμα 3.4

Η δομή της πορτογαλικής βιομηχανίας εμφάνιζε περιορισμένες εγκαταστάσεις βιομηχανιών που θεωρούνται στρατηγικές για την ανταγωνιστικότητα του παραγωγικού συστήματος. Οι βιομηχανίες

- νέων τεχνολογιών πληροφοριών
- ειδών εξοπλισμού

αντιπροσώπευαν μόνο 10 % της μικτής προστιθέμενης αξίας της πορτογαλικής βιομηχανίας μεταποίησης.

Επιπλέον, αυτές οι δύο κατηγορίες βιομηχανιών εμφάνιζαν διαρθρωτικές αδυναμίες στο επίπεδο του τεχνολογικού δυναμικού τους και των προσόντων του προσωπικού τους.

Ωστόσο, διέθεταν δυνατότητες ανάπτυξης που υπαγόρευαν, στην περίπτωση των κλάδων αυτών, την εφαρμογή επιθετικών στρατηγικών ανάπτυξης.

Ιτόχος του υποπρογράμματος 3.4 ήταν η εφαρμογή συμπληρωματικών και ειδικών μέτρων βοήθειας, αναγκαίων για την εφαρμογή των εξής δύο στρατηγικών προγραμμάτων βιομηχανικής πολιτικής, χαραγμένων από την πορτογαλική κυβέρνηση :

- Ολοκληρωμένο πρόγραμμα τεχνολογιών πληροφοριών και ηλεκτρονικής (PITIE),
- Πρόγραμμα ανάπτυξης των βιομηχανιών ειδών εξοπλισμού (PRODIBE).

Η εφαρμογή αυτών των προγραμμάτων ευνοήθηκε κυρίως από δύο άλλους μηχανισμούς :

- α) Προτιμησησική πρόσβαση των σχεδίων PITIE ή PRODIBE στα άλλα λειτουργικά προγράμματα του PEDIP. Η προνομιακή αυτή μεταχείριση προβλεπόταν στους ειδικούς σχετικούς κανονισμούς και εκφραζόταν με την παροχή κινήτρων στο μέγιστο ή επαυξημένο ποσοστό, την εγγύηση χορήγησης των προβλεπόμενων ενισχύσεων μέχρι ορισμένα όρια και τη δυνατότητα υποβολής ενιαίων αιτήσεων.
- β) Πρόσβαση στα άλλα λειτουργικά προγράμματα του Σχεδίου περιφερειακής ανάπτυξης (P.D.R), ιδίως στο σύστημα κινήτρων περιφερειακής βάσης - SIBR - και στα μέσα ενίσχυσης που προβλέπονται σε κοινοτικό επίπεδο, κυρίως στον επιστημονικό και τεχνολογικό τομέα.

1. Μέτρα συμπληρωματικής βοήθειας προβλεπόμενα στο πλαίσιο του ολοκληρωμένου προγράμματος τεχνολογιών πληροφοριών και ηλεκτρονικής (PITIE).

Τα προβλεπόμενα μέτρα ανέρχονταν σε τέσσερα :

- α) Εκτίμηση των αναγκών κατάρτισης
- β) Γραφείο στήριξης των τεχνολογιών πληροφοριών και ηλεκτρονικής (GATIE).

Το GATIE αποτελούσε μόνιμο συμβουλευτικό όργανο, επιφορτισμένο με τέσσερις ειδικές δράσεις :

- στρατηγική ανάλυση των αγορών, των τεχνολογιών και των κανονισμών,
- βοήθεια για την ανάπτυξη και την εθνική παραγωγή συστημάτων τεχνολογιών πληροφοριών και ηλεκτρονικής,
- διεθνής συνεργασία,
- βοήθεια στη χρήση συστημάτων τεχνολογιών πληροφοριών και αύξηση του δυναμισμού των αντίστοιχων αγορών. Εισαγωγή των συστημάτων τεχνολογιών πληροφοριών στις υπηρεσίες, τη βιομηχανία και τη γεωργία.

- γ) Βιομηχανία λογισμικού (κατάρτιση, ανάπτυξη πυρήνων Ε & Α, σύσταση εταιριών σχεδιασμού λογισμικού, ανάπτυξη της χρησιμοποίησης της πληροφορικής κλπ.).

- δ) Βιομηχανία πληροφοριών (κατάρτιση προσωπικού ειδικευμένου στις τεχνολογίες πληροφοριών, ανάπτυξη των δραστηριοτήτων Ε & Α, βοήθεια για την ίδρυση στην Πορτογαλία ενός ή περισσότερων κέντρων δημιουργίας και εκμετάλλευσης βάσης δεδομένων κλπ.).

2. Πρόγραμμα ανάπτυξης των βιομηχανιών παραγωγής ειδών εξοπλισμού (PRODIBE).

Γενικός στόχος του PRODIBE ήταν η ενίσχυση των τεχνολογικών δυνατοτήτων της χώρας με την ενθάρρυνση της ποσοτικής και ποιοτικής ανάπτυξης των βιομηχανιών παραγωγής ειδών εξοπλισμού (BEE).

Η στρατηγική στηριζόταν σε μέτρα που ευνοούσαν τις επενδύσεις καινοτομίας στις BEE, ιδίως στο επίπεδο της παραγωγής νέων ειδών εξοπλισμού ή της τελειοποίησης των υφιστάμενων προϊόντων, συμπληρωμένα με μέτρα τομεακά με στόχο την ενίσχυση των υπηρεσιών βοήθειας και τεχνολογικής πληροφορίας που παρέχονταν στις BEE (τεχνολογία, επαγγελματική κατάρτιση, ποιότητα, οργάνωση, διαχείριση).

Προβλέπονταν τα ακόλουθα μέτρα :

- α) Διάδοση της κατασκευής νέων αγαθών εξοπλισμού.
- β) Εκστρατεία προαγωγής της φήμης των πορτογαλικών ΒΕΕ.
- γ) Σχεδιασμός και κατάρτιση ενός προγράμματος προσανατολισμού της επαγγελματικής κατάρτισης.
- δ) Γραφείο στήριξης της παραγωγής ειδών εξοπλισμού (GAPE).
 Το γραφείο αυτό είχε ως αποστολή τον σχεδιασμό και την αύξηση του δυναμισμού των μέτρων των αναγκαίων για την εφαρμογή της πολιτικής του PRODIBE, και ειδικότερα :
 - την παροχή στις επιχειρήσεις πληροφοριών σχετικά με το PRODIBE και βοήθειας στην κατάρτιση των αιτήσεων ενίσχυσης,
 - την εφαρμογή των δράσεων που προβλέπονταν στο PRODIBE και τη συμμετοχή σε έρευνες που δεν ενέπιπταν στο πλαίσιο του PRODIBE,
 - την εκτίμηση και την παρακολούθηση των αναλαμβανόμενων δράσεων.
- ε) Εγκαινίαση πρωτοτύπων (αναπτυγμένων από μη βιομηχανικές επιχειρήσεις).
- στ) Βελτιστοποίηση φακέλων κατασκευής.

III.4 Χρηματοπιστωτική μηχανική – Πρόγραμμα 4

Το πρόγραμμα αυτό σχεδιάστηκε για να διευκολυνθεί η πρόσβαση, στις ενισχύσεις του συστήματος οικονομικών κινήτρων του PEDIP (SINPEDIP) και του SIBR, επιχειρήσεων που, αν και βιώσιμες, θα αποκλείονταν από την οικονομική βοήθεια του SINPEDIP λόγω προσωρινων ταμειακών δυσχερειών ή ανεπαρκούς χρηματοπιστωτικής διάρθρωσης.

Οι στόχοι που έπρεπε να επιτευχθούν ήταν :

- εξασφάλιση της χρηματοδότησης επενδυτικών σχεδίων, συμπληρωματικών των ιδίων κεφαλαίων και των επιδοτήσεων, με ευνοϊκότερους όρους,
- εξασφάλιση της ανάκαμψης επιχειρήσεων οικονομικά βιώσιμων και ωστόσο αντιμέτωπων με σοβαρές οικονομικές ανισορροπίες,
- βελτίωση της κατάστασης των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων, ώστε να μπορέσουν να αποκτήσουν πρόσβαση στο SINPEDIP ή στο SIBR.

Τα μέτρα του προγράμματος διαδραμάτιζαν, σε σχέση με τα συστήματα κινήτρων που ίσχυαν ήδη ή που προβλέπονταν στο πλαίσιο του PEDIP, ρόλο συμπληρώματος και καταλύτη . Απευθύνονταν κυρίως στις ΜΜΕ και σκοπό είχαν να αποτελέσουν αφορμή για συνεργίες με τις δραστηριότητες του τραπεζικού συστήματος.

Μέτρο Α - Χρηματοδότηση των επενδύσεων (ταμείο εγγύησης)

Η δράση αυτή θεωρούνταν απαραίτητο συμπλήρωμα του καθεστώτος ενισχύσεων του προβλεπόμενου στο πρόγραμμα 3 του PEDIP.

Το ταμείο εγγύησης χρησίμευε για την παροχή της ασφάλειας της αναγκαίας για τις "ομολογίες συμμετοχής" που προορίζονταν για τη χρηματοδότηση σχεδίων με κίνδυνο.

Οι "ομολογίες συμμετοχής" είναι πιστωτικοί τίτλοι με την ιδιαιτερότητα ότι αφορούν ειδικές επενδύσεις και αποφέρουν ανάλογα με τα αποτελέσματα της επένδυσης (ή ενδεχόμενα, σε εξαιρετικές περιπτώσεις, ανάλογα με τα αποτελέσματα της επιχείρησης).

Ετσι :

- Τα επενδυτικά σχέδια που παρουσίαζαν φυσιολογικό κίνδυνο χρηματοδοτούνταν από το τραπεζικό σύστημα και ειδικότερα από συγκεκριμένο πιστωτικό κονδύλιο της ΕΤΕ.
- Τα "σχέδια με κίνδυνο" χρηματοδοτούνταν με "ομολογίες συμμετοχής", τις οποίες εξέδιδαν εταιρίες διαχείρισης κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου (ιδρυμένες στο πλαίσιο του μέτρου Β ή ιδιωτικές) και κάλυπτε το Instituto de Apoio as Pequenas et Médias Empresas e ao Investimento (IAPMEI).

Μέτρο Β - Οικονομική αναδιάρθρωση και ανάπτυξη επιχειρήσεων (σύσταση δύο εταιριών επιχειρηματικών κεφαλαίων).

Το μέτρο αυτό αφορούσε την ίδρυση δύο εταιριών κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου (NORPEDIP και SULPEDIP, στο βόρειο και στο νότιο τμήμα της χώρας αντίστοιχα), οι οποίες είχαν την εξής αποστολή :

- α) να αναλαμβάνουν συμμετοχές σε έργα επενδύσεων και τεχνολογικής καινοτομίας με ιδιαίτερο βιομηχανικό ενδιαφέρον (κατά το δυνατό, ως συμπλήρωμα συμμετοχών ανειλημμένων από άλλες εταιρίες επιχειρηματικών κεφαλαίων και από άλλους επενδυτές ενεργούντες βάσει των συνθηκών της αγοράς).

β) να συμβάλλουν στην ανάκαμψη επιχειρήσεων εξαιρετικά χρεωμένων λόγω προηγούμενων συμβάντων αλλά που πραγματοποιούσαν βέβαια κέρδη εκμετάλλευσης και συνεπώς εμφάνιζαν πραγματική δυνατότητα επιβίωσης.

Μέτρο Γ – Αμοιβαία εξασφάλιση

Οι ΜΜΕ έχουν δύσκολα πρόσβαση στις τραπεζικές πιστώσεις. Οι λόγοι είναι πολλοί αλλά ο σημαντικότερος συνίσταται το πιθανότερο στον τραπεζικό κίνδυνο που συνδέεται με ανεπαρκή κεφαλαιοποίηση και το μικρό μέγεθος πολλών από αυτές τις επιχειρήσεις.

Η αμοιβαία εξασφάλιση αποτελεί χρηματοπιστωτικό μηχανισμό, βάσει του οποίου όσες επιχειρήσεις συμμετέχουν σε αυτόν καταβάλλουν οικονομικές εισφορές σε ένα ταμείο, το οποίο σκοπό έχει να παρεμβαίνει σε περίπτωση αδυναμίας πληρωμής μιας από αυτές.

Το εν λόγω σύστημα, μετά από διεξοδική μελέτη βιωσιμότητας, τέθηκε σε εκκρεμότητα και δεν χρηματοδοτήθηκε.

III.5 Αποστολές παραγωγικότητας – Πρόγραμμα 5

Το πρόγραμμα αυτό σκοπό είχε να συμβάλει στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων με την προώθηση δράσεων επίδειξης και εκλαΐκευσης, ικανών να επιφέρουν σημαντική βελτίωση της αποτελεσματικότητας των συντελεστών παραγωγής, ή με την υποστήριξη δράσεων που εξυπηρετούσαν τον ίδιο σκοπό αλλά, λόγω του ιδιαίτερου χαρακτήρα τους, δεν καλύπτονταν από άλλα προγράμματα του PEDIP.

Η ανταγωνιστικότητα της πορτογαλικής βιομηχανίας στηριζόταν κυρίως στο χαμηλό επίπεδο των αμοιβών. Αλλά αν ληφθεί υπόψη η καθοδική τάση της επίδρασης του εργατικού κόστους στο κόστος παραγωγής και η προοδευτική αύξηση του μοναδιαίου κόστους εργασίας η συνδεόμενη με την εισαγωγή νέων τεχνολογιών, προκύπτει το συμπέρασμα ότι η ανωτέρω ανταγωνιστικότητα ήταν προσωρινή και δεν εξασφάλιζε τη σταδιακή και μακροπρόθεσμη αύξηση της αμοιβής των συντελεστών παραγωγής.

Έτσι, η ανεπαρκής παραγωγικότητα αποτελούσε θεμελιώδες πρόβλημα από την άποψη της αναδιάρθρωσης της πορτογαλικής βιομηχανίας, διαδικασίας που όφειλε να συνοδεύεται από μια σημαντική και διαρκή αύξηση της ανταγωνιστικότητας.

Στην αναθεωρημένη του μορφή το πρόγραμμα περιλάμβανε τα ακόλουθα μέτρα :

- A - Δράσεις επίδειξης
- Δράσεις επίδειξης στις επιχειρήσεις
- Επιχειρήσεις επίδειξης προηγμένων τεχνολογιών

Ο συγκεκριμένος στόχος ήταν η προώθηση και η εκλαΐκευση ιδεών, σχεδίων και τεχνικών με σημαντικές επιπτώσεις για την αύξηση της παραγωγικότητας των βιομηχανικών επιχειρήσεων.

Οι δράσεις αυτές περιλάμβαναν διάφορα στάδια :

- Εκπόνηση διάγνωσης ως προς την παραγωγικότητα μιας ορισμένης επιχείρησης και καθορισμός των δράσεων των αναληπτών για τη βελτίωση της παραγωγικότητάς της. Η εν λόγω επιχείρηση αποτελούσε την "επιχείρηση επίδειξης".
- Παροχή στην "επιχείρηση επίδειξης" της τεχνικής βοήθειας της αναγκαίας για την υλοποίηση των καθορισμένων δράσεων από ένα "κέντρο επάρκειας", ανεξάρτητο οργανισμό εκτός της επιχείρησης.
- Διάδοση και προώθηση των δράσεων αυτών σε άλλες επιχειρήσεις του ίδιου τομέα και σε άλλους τομείς.

Για να εξασφαλιστεί η αποτελεσματική μεταφορά των νέων τεχνολογιών ή τεχνικών, η αποστολή εκλαΐκευσης ανατέθηκε στο "κέντρο επάρκειας", δηλ. επιχείρηση επίδειξης των προηγμένων τεχνολογιών, η οποία είχε ήδη παράσχει τη σχετική τεχνική βοήθεια στην επιχείρηση.

B - Προώθηση, διάδοση και μελέτες

Η συνεργασία μεταξύ επιχειρήσεων, κυρίως ΜΜΕ, επιτρέπει την επίλυση προβλημάτων που οφείλονται στην ανεπάρκεια των μέσων που αυτές διαθέτουν για την εκτέλεση ορισμένων λειτουργιών, ιδίως στο επίπεδο της παραγωγής (εξειδίκευση και συμπληρωματικότητα), του εφοδιασμού και της εμπορευματοποίησης.

Το μέτρο αυτό αποσκοπούσε στην αύξηση του δυναμισμού των δράσεων συνεργασίας με τη δημιουργία συνθηκών ευνοϊκών για την εφαρμογή τους. Περιλάμβανε τέσσερα σκέλη :

- αύξηση του δυναμισμού των δράσεων συνεργασίας, υπεργολαβίας και συνεταιρισμού,
- βοήθεια για την ενίσχυση της συμμετοχής των βιομηχανικών επιχειρήσεων στα κοινοτικά προγράμματα,
- προώθηση της υγιεινής και της ασφάλειας στην εργασία και της προστασίας του περιβάλλοντος,
- μελέτες.

Η βοήθεια που προοριζόταν για την εκπόνηση μελετών στο πλαίσιο του PEDIP αποσκοπούσε στην αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων με τη διάδοση των εν λόγω μελετών ή των συμπερασμάτων τους.

Γ-Ενίσχυση του διαχειριστικού δυναμικού και της πρόσβασης στις αγορές

Στις βιομηχανικές επιχειρήσεις, ακόμα και σε όσες εφαρμόζουν σύγχρονες διαδικασίες και διαθέτουν σύγχρονο εξοπλισμό, η αύξηση της παραγωγικότητας εξαρτάται κυρίως από τον τρόπο, με τον οποίο χρησιμοποιούνται οι συντελεστές παραγωγής. Μεταξύ των συντελεστών αυτών πρέπει να σημειωθεί το οργανωτικό και διαχειριστικό δυναμικό των επιχειρήσεων.

Οι προβλεπόμενες δράσεις ήταν οι ακόλουθες :

- εκτίμηση των επιχειρήσεων,
- εισαγωγή προηγμένων τεχνικών διαχείρισης,
- νομική προστασία των εφευρέσεων,
- διερεύνηση των εξωτερικών αγορών,
- κοινοποίηση του εθνικού παραγωγικού δυναμικού.

Δ - Ενίσχυση των δυνατοτήτων τεχνικής βοήθειας και πληροφόρησης

Το μέτρο αυτό αποσκοπούσε στην εξασφάλιση της παροχής τεχνικής βοήθειας υψηλού επιπέδου στις βιομηχανικές επιχειρήσεις που δεν διέθεταν το κρίσιμο μέγεθος το αναγκαίο για να επιτύχουν μόνες επαρκές τεχνικό επίπεδο.

Το μέτρο περιλάμβανε έξι δράσεις :

- δημιουργία και ενίσχυση των κέντρων επάρκειας,
- δίκτυο βιομηχανικής ανάπτυξης,
- συστήματα τομεακής πληροφόρησης,

- βοήθεια για τη συμμετοχή ενώσεων σε επαγγελματικές οργανώσεις της ΕΟΚ,
- ενίσχυση του τεχνικού δυναμικού των ενωσιακών δομών της βιομηχανίας,
- βοήθεια για τη δημιουργία εξωτερικών αντιπροσωπειών των ενώσεων.

III.6 Αποστολές ποιότητας και βιομηχανικού σχεδιασμού - Πρόγραμμα 6

Το πρόγραμμα αριθ. 6 στόχευε αφενός στην προαγωγή της προστασίας του καταναλωτή και αφετέρου την αύξηση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων με τη δημιουργία των συνθηκών των αναγκών για την εξασφάλιση της προσαρμογής των πορτογαλικών διατάξεων των σχετικών με τη βιομηχανική δραστηριότητα στα κοινοτικά πρότυπα.

Στόχοι του ήταν :

- α) η ενίσχυση του εθνικού συστήματος διαχείρισης της ποιότητας (SNGQ) στους τομείς της τυποποίησης, της μετρολογίας και της πιστοποίησης,
- β) η ευαισθητοποίηση των παραγωγών και των καταναλωτών στα προβλήματα ποιότητας,
- γ) η συγκρότηση δομών διαχείρισης της ποιότητας στις βιομηχανικές επιχειρήσεις,
- δ) η δημιουργία των συνθηκών των αναγκών για την εξασφάλιση της αμοιβαίας ή πολλαπλής αναγνώρισης των συστημάτων πιστοποίησης και των οργανισμών των αρμόδιων για τις ενέργειες πιστοποίησης,
- ε) η προώθηση του βιομηχανικού σχεδιασμού.

Για την επίτευξη αυτών των στόχων αποφασίστηκαν τα ακόλουθα μέτρα :

- A1- Υποστήριξη επενδυτικών σχεδίων που αποσκοπούσαν στη δημιουργία, την επέκταση ή την επάρκεια των εργαστηρίων δοκιμών και μετρολογίας για την παροχή υπηρεσιών στο πλαίσιο του SNGQ.
- A2- Υποστήριξη των επενδυτικών σχεδίων που αποσκοπούσαν στη δημιουργία, την αναδιάρθρωση ή την επάρκεια οργανισμών τομεακής τυποποίησης και πιστοποίησης, καθώς και τεχνικής επιθεώρησης ή ελέγχου.
- B1- Εκστρατεία ευαισθητοποίησης στην ποιότητα.
- B2- Εκστρατεία παροχής κινήτρων για το βιομηχανικό σχέδιο.
- Γ1- Υποστήριξη της κανονιστικής δραστηριότητας.
- Γ2- Προαγωγή της βαθμονόμησης των οργάνων μέτρησης.

Γ3- Προώθηση της χρήσης συστημάτων πιστοποίησης.

Δ1- Υποστήριξη των ολοκληρωμένων προγραμμάτων βελτίωσης των σχέσεων μεταξύ προμηθευτριών και αγοραστριών επιχειρήσεων.

Δ2- Μελέτες ανάλυσης και προοπτικών στο πλαίσιο της ποιότητας και του βιομηχανικού σχεδίου.

Δ3- Υποστήριξη των πρωτοβουλιών προώθησης του βιομηχανικού σχεδίου.

III.7 Δημοσιότητα, εφαρμογή και έλεγχος - Πρόγραμμα 7

Τα προαναφερόμενα προγράμματα θα είχαν αποτελέσει, μόνα τους, εργαλείο εκσυγχρονισμού των βιομηχανικών δραστηριοτήτων και θα διαδραμάτιζαν ουσιώδη ρόλο στη διαδικασία ενσωμάτωσης της Πορτογαλίας στην ενιαία αγορά της Κοινότητας.

Ωστόσο, τα μέτρα, οι μηχανισμοί και τα οικονομικά μέσα που προβλέπονταν δε θα είχαν επιτρέψει την επίτευξη των επιθυμητών στόχων, αν η βιομηχανία δεν προσχωρούσε πλήρως στην προσπάθεια και δεν είχε συμβάλει αποτελεσματικά στην εφαρμογή και την καθοδόν αναπροσαρμογή των προγραμμάτων του PEDIP.

Η πλήρης υποστήριξη των οικονομικών φορέων δε θα είχε επιτευχθεί, αν αυτοί δεν διέθεταν ακριβείς πληροφορίες για τους στόχους του PEDIP, καθώς και για τα μέτρα, τα καθεστώτα βοήθειας και τα μέσα που περιλάμβανε.

Συνεπώς, για να τεθεί σε εφαρμογή το PEDIP χρειάστηκε ένα σύνολο μέσων διάδοσης των πληροφοριών μεταξύ των ενδιαφερόμενων οικονομικών φορέων.

Το PEDIP, ως δυναμικό πρόγραμμα, υποβλήθηκε αναγκαία σε περιοδική κριτική ανάλυση της εκτέλεσης των διαφόρων μέτρων και της επάρκειάς τους για τους προκαθορισμένους στόχους. Η ανάλυση αυτή οδήγησε σε τροποποιήσεις των προγραμματισμένων μέτρων και εργαλείων ή υπήρξε αφορμή για τη διενέργεια διεξοδικότερων μελετών. Έτσι χρειάστηκε η δημιουργία ενός "δικτύου πληροφοριών" που συνέδεε όλους τους οργανισμούς τους μετέχοντες στην εφαρμογή του PEDIP, ώστε να είναι γνωστή ανά πάσα στιγμή η ακριβής κατάσταση των διαφόρων προγραμμάτων και ο βαθμός εκτέλεσής τους ως προς τους σχετικούς στόχους.

Το πρόγραμμα αυτό διαρθρώθηκε σε δύο τομείς :

Α - Εφαρμογή, παρακολούθηση και έλεγχος.

Β - Διάδοση, ευαισθητοποίηση και πληροφόρηση.

III.8 Αρχικός οικονομικός πίνακας

Με τις βασικές αποφάσεις, με τις οποίες εγκρίθηκαν τα διάφορα προγράμματα του ΡΕΔΙΡ, καταρτίστηκαν επίσης οικονομικοί πίνακες που παρουσίασης της κοινοτικής και εθνικής, δημόσιας ή ιδιωτικής, συνεισφοράς.

Ο ακόλουθος πίνακας αποτελεί συγκέντρωση των οικονομικών πινάκων που περιέχονται στις προαναφερόμενες αποφάσεις και καλύπτει όλες τις πηγές χρηματοδότησης των διαφόρων προγραμμάτων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ

PEDIP - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΟΥ ΠΡΟΚΥΠΤΕΙ ΑΠΟ ΤΙΣ ΒΑΣΙΚΕΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	Συνολικό κόστος	Σύνολο δημόσιων δαπανών	Κοινοτικές		ΕΚΤ	ΕΠΙΔΟΤΗΣΕΙΣ		Εθνική δημόσια χρηματοδότηση			
			ΣΥΝΟΛΟ	FEDER		PEDIP ΠΚ	ΣΥΝΟΛΟ	Κεντρική Κυβέρνηση	Τοπικές & περιφερειακές αρχές	Δημόσιες επιχειρήσεις	Ιδιωτικός τομέας
Πρόγραμμα 1*	668.17	564.82	349.60	323.12	-	26.48	215.22	114.27	32.26	68.69	103.35
Πρόγραμμα 2	202.39	178.54	115.78	-	100.00-	15.78	62.76	62.76	-	-	23.85
Πρόγραμμα 3.1	609.40	326.00	244.50	-	-	244.50	81.50	81.50	-	-	283.40
Πρόγραμμα 3.2	64.02	12.90	9.66	-	-	9.66	3.24	3.24	-	-	51.12
Πρόγραμμα 3.3.1	54.97	23.45	17.65	-	-	17.65	5.90	5.90	-	-	31.52
Πρόγραμμα 3.3.2	68.98	34.00	25.50	-	-	25.50	8.50	8.50	-	-	34.98
Πρόγραμμα 3.4	30.46	21.46	16.12	-	-	16.12	5.34	5.34	-	-	9.00
Πρόγραμμα 4	76.00	44.00	33.00	-	-	33.00	11.00	11.00	-	-	32.00
Πρόγραμμα 5	103.20	68.40	51.30	-	-	51.30	17.10	17.10	-	-	34.80
Πρόγραμμα 6	41.47	32.00	24.00	-	-	24.00	8.00	8.00	-	-	9.47
Πρόγραμμα 7	11.00	11.00	11.00	323.12	-	11.00	-	-	-	-	31.42
ΧΟΡΗΓΗΤΕΟ						25.01					
ΣΥΝΟΛΟ	1955.17	1341.68	932.12	323.12	100.00	500.00	418.56	317.61	32.26	68.69	613.49

* Στα ποσά του προγράμματος 1 δεν περιλαμβάνονται τα σχέδια που υποστηρίχθηκαν το 1988 από το ΕΤΠΑ και ανέρχονται σε 76,88 εκατ. ECU.

IV - ΕΦΑΡΜΟΓΗ

IV ΕΦΑΡΜΟΓΗ

IV.1 PEDIP – Πιλοτική δοκιμή

Το PEDIP, όταν εγκαινιάστηκε, θεωρήθηκε πιλοτική δοκιμή, δεδομένου ότι αποτελούσε την πρώτη περίπτωση εφαρμογής των νέων μηχανισμών παρέμβασης και των αρχών που περιλαμβάνονται στη μεταρρύθμιση των διαρθρωτικών ταμείων – της σύμπραξης, της επικουρικότητας, της προσθετικότητας και της παρακολούθησης.

Ο κανονισμός αριθ. 2053/88, που δημιούργησε τη πρόσθετο κονδύλιο PEDIP, υιοθετήθηκε από το Συμβούλιο τον Ιούνιο 1988, ταυτόχρονα με τον κανονισμό πλαίσιο της μεταρρύθμισης των διαρθρωτικών ταμείων, και είχε χαρακτήρα άμεσης εφαρμογής. Ωστόσο, δεν στάθηκε δυνατή η υιοθέτηση των κανονισμών παρέμβασης του FEDER και του ΕΚΤ πριν από το τέλος Δεκεμβρίου και ως ημερομηνίες εφαρμογής των νέων αρχών στα διαρθρωτικά ταμεία ορίστηκαν αντίστοιχα οι 1.1.1989 και 1.1.1990.

IV.2 Συγκεντρωτική διαχείριση

Ο λειτουργικός μηχανισμός του PEDIP, χαρακτηριστική αρχή του οποίου ήταν η ύπαρξη δύο υπηρεσιών συγκεντρωτικής διαχείρισης (μιας στη Λισσαβόνα και μιας στις Βρυξέλες), συγκροτήθηκε από την Επιτροπή και τις πορτογαλικές αρχές αμέσως μετά την έγκριση του πρόσθετου κονδυλίου.

Η πορτογαλική κυβέρνηση διόρισε έναν διαχειριστή του PEDIP, εξαρτημένο άμεσα από το Υπουργείο βιομηχανίας και ευρισκόμενο εκτός της παραδοσιακής οργάνωσης του υπουργείου.

Ταυτόχρονα, στο πλαίσιο των υπηρεσιών της Επιτροπής, η ΓΔ.ΙΙΙ (Μονάδα ΙΙΙ Α4) ανέλαβε ρόλο "πρωτοστάτη" βάσει της σχετικής εξουσιοδότησης που παρασχέθηκε στον Επίτροπο τον αρμόδιο για θέματα βιομηχανίας και εσωτερικής αγοράς, δεδομένου ότι το PEDIP αφορούσε συγκεκριμένα τη βιομηχανία και την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς.

Αυτή η φόρμουλα συγκεντρωτικής διαχείρισης επέτρεψε αφενός την αποφυγή παράλληλων διαπραγματεύσεων μεταξύ διαφόρων πορτογαλικών υπουργείων και ΓΔ της Επιτροπής και τον περιορισμό στο ελάχιστο των προθεσμιών των αναγκών για την εγκαινίαση των λειτουργικών προγραμμάτων (από τα οποία, το SINPEDIP, η αναδιάρθρωση της

βιομηχανίας ερίου, η χρηματοπιστωτική μηχανική και το πρόγραμμα δημοσιότητας, εφαρμογής και ελέγχου εγκρίθηκαν ήδη το 1988, επιτρέποντας την ανάληψη και την καταβολή των πιστώσεων που είχαν εγγραφεί στον κοινοτικό προϋπολογισμό) και αφετέρου τη συνέχιση της διαπραγμάτευσης των λοιπών προγραμμάτων σε επιταχυμένο ρυθμό, όπως δείχνει ο πίνακας 1, όπου εμφανίζονται οι ημερομηνίες των προγραμμάτων.

IV.3 Η επικουρικότητα

Η αρχή της επικουρικότητας εφαρμόστηκε κατά τρόπο αυστηρό αλλά και ευέλικτο.

Όλες οι δράσεις που αφορούσαν την εφαρμογή (δημοσιότητα, διοικητική οργάνωση), την επιλογή έργων, το ύψος των κινήτρων και τη φορολόγηση υπάχθηκαν αποκλειστικά στην αρμοδιότητα του διαχειριστή του PEDIP. Η Επιτροπή διατήρησε την παρακολούθηση, τον έλεγχο σε ανώτερο επίπεδο (τήρηση των κοινοτικών πολιτικών και έγκριση των μεγάλων σχεδίων κατά περίπτωση) και συμμετοχή στην εξιολόγηση.

Η ευελιξία στην εφαρμογή αυτής της αρχής εκδηλώθηκε με τη σύμπραξη που επιτεύχθηκε πριν από τη λήψη αποφάσεων και όποτε απαιτήθηκε τροποποίησή τους.

IV.4 Η σύμπραξη

Ο σύμπραξη που θεσπίστηκε μεταξύ των δύο υπηρεσιών διαχείρισης συνέβαλε αποφασιστικά στην εγκαίνιση του PEDIP και, κατόπιν στην εφαρμογή του.

Χαρακτηρίστηκε από τακτικές συσκέψεις (τουλάχιστον έξι ετησίως κατά τη φάση της καθιέρωσης), χρήση της ομοιοτηλετυπίας ως κύριου μέσου επικοινωνίας και συζήτηση των βασικών πτυχών του PEDIP κατά τις συνεδριάσεις σύμπραξης, ενώ η λήψη αποφάσεων επιφυλάχθηκε για την επιτροπή παρακολούθησης.

IV.5 Η επιτροπή παρακολούθησης

Σύμφωνα με τις αρχές που θέτουν οι κανονισμοί οι σχετικοί με τα διαρθρωτικά ταμεία, η Επιτροπή και οι πορτογαλικές αρχές συνέστησαν επιτροπή παρακολούθησης του PEDIP.

Η επιτροπή αυτή αποτελούνταν, απο πορτογαλική πλευρά, από τον διαχειριστή του PEDIP, που προέδρευε, τους αντιπρόσωπους της Γενικής Διεύθυνσης Περιφερειακής Ανάπτυξης, της υπηρεσίας υποθέσεων του ΕΚΤ, του Ιδρύματος υποστήριξης των ΜΜΕ, καθώς και της πορτογαλικής μόνιμης αντιπροσωπείας, και, από πλευρά Επιτροπής, από εκπροσώπους της ΓΔ ΙΙΙ, ΓΔ V, ΓΔ XVI και ΓΔ XXII. Η ΕΤΕ είχε δικαίωμα συμμετοχής στις συσκέψεις όταν τα θέματα τα εγγεγραμμένα στην ημερήσια διάταξη την αφορούσαν ειδικά. Κατά τη διάρκεια του προγράμματος, η επιτροπή συγκλήθηκε ένδεκα φορές, με πρώτη σύσκεψη στις 7.11.89, .

Αυτές οι επίσημες συσκέψεις σκοπό είχαν τη συζήτηση και κυρίως τη λήψη αποφάσεων για όλα τα θέματα τα σχετικά με την εφαρμογή του PEDIP. Ετσι, η επιτροπή εξέφρασε τη γνώμη της για τις τριμηνιαίες και ετήσιες εκθέσεις που παρουσίασε ο διαχειριστής, εκπόνησε αναλύσεις για τη συνολική εκτέλεση του PEDIP και για κάθε επιμέρους μέτρο, αποφάσισε την έναρξη μελετών, παρακολούθησε τις εργασίες αξιολόγησης και κυρίως διενέργησε ανπροσαρμογές που αποδείχθηκαν αναγκαίες καθοδόν, είτε ως προς τον προγραμματισμό του προϋπολογισμού (αυξήσεις, μειώσεις, χρονικές αναδιατάξεις των πιστώσεων που διατέθηκαν σε μέτρα ή προγράμματα) είτε ως προς τη φιλοσοφία του προγράμματος (άλλα μέτρα καταργήθηκαν και άλλα ενισχύθηκαν).

Επίσης η Επιτροπή διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο εξασφαλίζοντας την τήρηση του δικαίου και των πολιτών της Κοινότητας, ιδίως όσον αφορά τον ανταγωνισμό, την ανάθεση δημόσιων συμβάσεων, την προστασία του περιβάλλοντος και τη γνωστοποίηση των σχεδίων των σχετικών τους ευαίσθητους ή υπό κρίση τομείς.

IV. 6 Η συμβουλευτική επιτροπή

Η συμβουλευτική επιτροπή η προβλεπόμενη στο άρθρο 8 του κανονισμού αριθ 2053/88 συστάθηκε επίσημα στις 20 Ιουλίου 1988, ημερομηνία της πρώτης σύσκεψής της, δηλαδή πέντε ημέρες μετά τη δημοσίευση του κανονισμού στην Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων.

Αποτελούνταν από αντιπροσώπους των κρατών μελών και προεδρευόταν από εκπρόσωπο της Επιτροπής. Στις εργασίες της συμμετείχε εκπρόσωπος της ΕΤΕ. Εργο του ήταν να βοηθά την Επιτροπή στην εφαρμογή του κανονισμού και να διατυπώνει τη γνώμη του σχετικά με τις γενικές κατευθύνσεις τις καθοριζόμενες από την Επιτροπή για την εφαρμογή του PEDIP.

Η συμβουλευτική επιτροπή ενημερωνόταν προφορικά και γραπτά για την εξέλιξη του PEDIP και ειδικότερα για τις αποφάσεις έγκρισης και τροποποίησης των προγραμμάτων, καθώς και σχετικά με την ετήσια έκθεση για την εκτέλεση των προγραμμάτων, την οποία οι πορτογαλικές αρχές όφειλαν να παρουσιάσουν εντός έξι μηνών από το τέλος του έτους αναφοράς. Στη διάρκεια των συσκέψεων, η διαχείριση των πιστώσεων του πρόσθετου κονδυλίου και η εκτέλεση των προγραμμάτων δεν αποτέλεσαν αντικείμενο καμιάς επίσημης παρατήρησης.

IV.7 Η φορολόγηση

Το σύστημα φορολόγησης, το οποίο δημιουργήθηκε επί τόπου, αναπτύχθηκε σε συνεργασία με τις διάφορες υπηρεσίες του Υπουργείου Βιομηχανίας, καθώς και της Inspeccao Geral de Financas (IGF), και επωφελήθηκε των συμβουλών των υπηρεσιών του Δημοσιονομικού ελεγκτή της Κοινότητας, όπου δύο πορτογάλοι υπάλληλοι παρακολούθησαν πρόγραμμα επιμόρφωσης μερικών εβδομάδων. Αποτελούνταν από τρία επίπεδα, με διαφορετικούς στόχους και τομείς δραστηριότητας.

Το πρώτο επίπεδο, που υπαγόταν στην αρμοδιότητα των υπηρεσιών του ΜΙΕ, αφορούσε τις πράξεις φορολόγησης, τις διενεργούμενες σύμφωνα με ειδικό εγχειρίδιο κάθε υπηρεσίας. Οι δράσεις αυτές κάλυπταν το σύνολο των σχεδίων των προγραμμάτων, που υπάγονταν στην αρμοδιότητα του οργανισμού, και στόχευαν στην επαλήθευση της πραγματικής και οικονομικής υλοποίησης των έργων, της επίτευξης των στόχων τους και της συμμόρφωσής τους με τις νομικές και κανονιστικές διατάξεις που τα διείπαν.

Το δεύτερο επίπεδο, για το οποίο αρμόδιο ήταν το Γραφείο PEDIP, αφορούσε ελέγχους διενεργούμενους από ανεξάρτητους συμβούλους επιλεγμένους βάσει διευρυμένης διαδικασίας πρόσκλησης για υποβολή προσφορών και εξαιρετικά αναλυτικών προδιαγραφών. Οι έλεγχοι αυτοί αφορούσαν το σύνολο των σχεδίων PEDIP και πραγματοποιούνταν σε σημαντικό δείγμα (που κάλυπτε 10 ως 20 % του συνόλου των κινήτρων κάθε προγράμματος). Εξακριβωνόταν η εκπλήρωση των νομικών και συμβατικών απαιτήσεων των σχετικών με την υλοποίηση των σχεδίων, καθώς και οι διοικητικές διαδικασίες των υπεύθυνων υπηρεσιών, με την εξέταση, την ανάλυση και τη φορολόγηση των έργων. Μετά τη διενέργεια του ελέγχου, οι εν λόγω υπηρεσίες όφειλαν να λάβουν τα ενδεχόμενα αναγκαία διορθωτικά μέτρα.

Το τρίτο επίπεδο αφορούσε τη δραστηριότητα της *Inspecção Geral de Finanças*, η οποία πραγματοποιούσε, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της, ελέγχους στο επίπεδο που αυτή θεωρούσε το πιο ενδεδειγμένο, συμπεριλαμβανομένων ελέγχων στο Γραφείο PEDIP.

Ο σύνδεσμος μεταξύ πρώτου και δεύτερου επιπέδου εξασφαλιζόταν με περιοδικές εκθέσεις που υποβάλλονταν από τις υπηρεσίες του ΜΙΕ στο Γραφείο PEDIP, το οποίο με τη σειρά του υπέβαλλε τριμηνιαίες συνθετικές εκθέσεις στον Υπουργό και στο IGF.

Η παρακολούθηση της λειτουργίας των δραστηριοτήτων φορολόγησης και ελέγχου του PEDIP αποτελούσε συνεχή πρακτική του IGF και των υπηρεσιών της Επιτροπής και περιέλαβε αριθμό ειδικών αποστολών.

IV.8 Η χρήση του ECU

Η χρήση του ECU ως ενιαίας λογιστικής μονάδας αποτέλεσε την πρώτη συγκριμένη εμπειρία αυτού του τύπου στη διαχείριση των διαρθρωτικών ταμείων.

Το ECU δεν χρησιμοποιήθηκε μόνο στα χρηματοπιστωτικά σχέδια αλλά και στην παρουσίαση των δηλώσεων δαπανών, πράγμα που επέτρεψε τη σύντμηση της διάρκειας των μεταφορών κεφαλαίων. Προς αποφυγή κάθε λογιστικής απόκλισης, η Επιτροπή γνωστοποιούσε στην αρχή του μήνα στον διαχειριστή του PEDIP την ισοτιμία του ECU, η οποία χρησιμοποιούνταν στη λογιστική της Επιτροπής.

IV.9 Η εφαρμογή του συντελεστή αποκληθωρισμού

Δεδομένου ότι οι πόροι του πρόσθετου κονδυλίου είχαν οριστεί σε σταθερές τιμές του 1988, αυξήθηκαν κάθε χρόνο βάσει του ετήσιου συντελεστή αποκληθωρισμού. Οι πιστώσεις που προέκυψαν έτσι εγγράφηκαν στον κοινοτικό προϋπολογισμό και παρουσιάζονται στον Πίνακα III.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ

Εφαρμογή του συντελεστή αποπληθωρισμού

Πρόσθετο κονδύλιο

Έτος	Συσσωρευμένος συντελεστής αποπληθωρισμού	Ετήσιος συντελεστής αποπληθωρισμού	Αναλήψεις εγγεγραμμένες στον προϋπολογισμό
1988	- -		90.00
1989	3.5%	3.5%	103.5
1990	8.78%	5.1%	108.8
1991	14.11%	4.9%	119.8
1992	21.61%	6.6%	127.7
ΣΥΝΟΛΟ	-	-	549.8

V – ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ

V ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΕΚΤΕΛΕΣΗΣ

V.1 Τελικός οικονομικός πίνακας

Για μια ανάλυση των συνολικών τελικών αποτελεσμάτων εκτέλεσης πρέπει να ληφθούν υπόψη αφενός το συνολικό ποσό των πιστώσεων που προστέθηκαν στο πρόγραμμα με την εφαρμογή του συντελεστή αποπληθωρισμού (βλ. σημείο IV.9) και αφετέρου όλες οι χρηματοπιστωτικές τροποποιήσεις, τις οποίες υπέστησαν τα προγράμματα. Οι τροποποιήσεις αυτές προήλθαν από διορθώσεις, τις οποίες επέφερε καθοδόν η επιτροπή παρακολούθησης, είτε επειδή η επιβολή ορισμένων μέτρων στον βιομηχανικό κόσμο συνάντησε δυσκολίες είτε επειδή άλλα μέτρα σημείωσαν απρόσμενη επιτυχία, όπως συνέβη στην περίπτωση όλων σχεδόν των μέτρων των προγραμμάτων παραγωγικότητας και ποιότητας, τα οποία ενισχύθηκαν σημαντικά με πιστώσεις που προήλθαν από άλλα προγράμματα.

ΠΙΝΑΚΑΣ IV
PEDIP - ΤΕΛΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ ΠΙΝΑΚΑΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	Συνολικό κόστος	Σύνολο δημόσιων δαπανών	Κοινοτικές		επιδοτήσεις ΕΚΤ	PEDIP ΠΚ	Εθνική δημόσια χρηματοδότηση				
			ΣΥΝΟΛΟ	FEDER			ΣΥΝΟΛΟ	Κεντρική Κυβέρνηση	Τοπικές & περιφερεια- κές αρχές	Δημόσιες επιχειρήσεις	Ιδιωτικός τομέας
Πρόγραμμα 1	793.98	772.13	412.98	383.00	-	29.28	359.15	142.92	35.92	180.31	21.85
ΕΤΠΑ	736.86	732.15	383.00	383.00	-	-	349.15	132.92	35.92	180.31	4.71
ΠΚ	57.12	39.98	29.98	-	-	29.98	10.00	10.00			17.14
Πρόγραμμα 2	180.68	163.19	112.65	-	100.47	12.18	50.54	50.54			17.49
ΕΚΤ	162.86	146.94	100.47	-	100.47	-	46.47	46.47			15.92
ΠΚ	17.82	16.25	12.18	-	-	12.18	4.07	4.07			1.57
Πρόγραμμα 3.1	2270.77	499.03	374.28	81.50	-	292.78	124.75	124.75			1771.74
ΕΤΠΑ	494.46	108.66	81.50	81.50	-	-	27.16	27.16			385.80
ΠΚ	1776.31	390.37	292.78	-	-	292.78	97.59	97.59			1385.94
Πρόγραμμα 3.2	64.02	12.90	9.66	-	-	9.66	3.24	3.24			51.72
Πρόγραμμα 3.3.1	54.97	23.55	17.65	-	-	17.65	5.90	5.90			31.42
Πρόγραμμα 3.3.2	57.52	28.35	21.26	-	-	21.26	7.09	7.09			29.17
Πρόγραμμα 3.4	23.17	16.05	12.02	-	-	12.02	4.03	4.03			7.12
Πρόγραμμα 4	76.00	44.00	33.00	-	-	33.00	11.00	11.00			32.00
Πρόγραμμα 5	185.60	94.45	70.83	-	-	70.83	23.62	23.62			91.15
Πρόγραμμα 6	68.38	50.27	37.70	-	-	37.70	12.57	12.57			18.11
Πρόγραμμα 7	12.74	12.74	12.74	-	-	12.74	-	-			
ΣΥΝΟΛΟ ΠΚ	2393.65	728.91	549.8	-	-	549.80	179.11	179.11			1664.74
ΣΥΝΟΛΟ PEDIP	3787.83	1716.66	1114.77	464.50	100.47	549.80	601.89	385.66	35.92	180.31	2071.17

* Για τα έργα που χρηματοδοτήθηκαν από το ΕΤΠΑ το 1988, λαμβάνεται υπόψη η εξής ισοτιμία του ECU: 1 ECU = 171.14 PTE

Στον ανωτέρω πίνακα λαμβάνονται υπόψη οι τροποποιήσεις του προϋπολογισμού μεταξύ προγραμμάτων, οι οποίες μεσολάβησαν το 1993.

ΠΙΝΑΚΑΣ V

ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΕΤΗ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ		1988	1989	1990	1991	1992	1993
1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ	-	c(89)1287	-	-	c(91)753	c(92)749	-
ΥΠΟΔΟΜΕΣ	-	της 13.7	-	-	της 25.4	της 1.4	-
	-	-	-	-	-	c(92)2220	-
	-	-	-	-	-	της 23.9	-
2. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ	-	c(89)765	c(90)136	c(91)74*	c(92)2220	-	c(93)712
ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	-	της 26.4	της 29.1	της 16.6	της 23.9	της 23.4	της 23.4
	-	(LOE)	(LOE)	(LOE)	(LOE)	(FSE)	(FSE)
	-	-	c(90)587	c(91)1057	c(92)2153	-	-
	-	-	της 29.3	της 31.5	της 7.10	-	-
	-	-	(fsc)	(fsc)	(fsc)	-	-
3. ΚΙΝΗΤΡΑ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΩΝ							
ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ							
3.1 SINPEDIP	c(88)2119	c(89)1965	c(90)1922	c(91)1696*	c(92)1201	c(93)	
	της 11.11	της 20.11	της 28.9	της 26.7	της 17.6	-	-
	-	-	-	-	c(92)220	-	-
	-	-	-	-	της 23.9**	-	-
3.2 SIURE	-	c(89)484	c(90)1221	-	-	-	-
	-	της 20.3	της 28.6	-	-	-	-
3.3.1 ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ	c(88)2117	-	c(90)986	-	-	-	-
ΕΡΙΟΥ	της 11.11	-	της 11.12	-	-	-	-
3.3.2 ΑΝΑΔΙΑΡΘΡΩΣΗ	-	-	c(90)704	c(91)1990	-	-	-
ΧΥΤΕΥΣΗΣ	-	-	της 26.4	της 20.9	-	-	-
3.4 ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΕΙΔΙΚΩΝ	-	c(89)2045	-	c(91)51	c(92)56	-	-
ΤΟΜΕΩΝ	-	της 27.11	-	της 15.1	της 22.1	-	-
	-	-	-	-	c(92)2220	-	-
	1	2	3	4	της 23.9	-	-
4. ΧΡΗΜΟΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ	c(88)2220	-	-	-	-	-	-
ΜΗΧΑΝΙΚΗ	της 28.11	-	-	-	-	-	-
5 ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ	-	c(89)390	c(91)1921	c(91)1622	c(92)435	-	-
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ	-	της 7.3	της 28.9	της 24.7*	της 4.3	-	-
	-	-	-	-	c(92)220	-	-
	-	-	-	-	thw 23.9	-	-
6. ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑ-	-	c(89)391	c(90)1920	c(91)1971	c(92)433	-	-
ΝΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ	-	της 7.3	thw 28.9	της 20.9	της 4.3	-	-
	-	-	-	-	c(92)2220	-	-
	-	-	-	-	της 23.9	-	-
7 ΔΗΜΟΣΙΟΤΗΤΑ	c(88)2118	c(89)1400	c(90)281	c(91)50	c(92)220	-	-
ΕΦΑΡΜΟΓΗ	της 11.11	της 25.7	της 23.2	της 15.1	της 23.9	-	-
ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟΣ							
ΑΠΟΦΑΣΗ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ					c(91)211	-	-
	-	-	-	-	της 7.2	-	-

* Το αντίστοιχο χρηματοπιστωτικό σχήμα προσαρμόστηκε από την επιτροπή παρακολούθησης στις 8.10.91 στις νέες οικονομικές διατάξεις που ενέκρινε η Επιτροπή στις 11.6.91.

** Το αντίστοιχο χρηματοπιστωτικό σχήμα προσαρμόστηκε από την επιτροπή παρακολούθησης στις 28.10.91 στις νέες οικονομικές διατάξεις που ενέκρινε η Επιτροπή στις 11.6.91.

V.2 Τα λειτουργικά προγράμματα - γενική εικόνα

Στον Πίνακα VI παρουσιάζονται συνθετικά όλα τα λειτουργικά προγράμματα του PEDIP.

Σύμφωνα με την ανάλυση του πίνακα, διαπιστώνεται ότι υποβλήθηκαν 14.175 υποψηφιότητες, στις οποίες αντιστοιχεί πρόθεση επένδυσης που υπερβαίνει τα 1.275 δισεκ. ESC.

Γενικά, εγκρίθηκαν 9.568 σχέδια και επιμορφωτικά σεμινάρια (ποσοστό έγκρισης 54,9 % των σχεδίων που αναλύθηκαν), που αντιστοιχούν σε εγκεκριμένα κίνητρα της τάξης των 308 δισεκ. ESC και σε πρόθεση επένδυσης άνω των 924 δισεκ. ESC.

Στις 31.12.92, οι πληρωμές που είχαν καταβληθεί στους φορείς προώθησης ανέρχονταν σε περίπου 115 δισεκ. ESC, ποσό που αντιπροσωπεύει περισσότερο από 60 % της αξίας των εγκεκριμένων κινήτρων για έργα με σύμβαση.

ΠΙΝΑΚΑΣ VI

ΣΥΝΟΨΗ ΤΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΕΔΙΡ ΣΤΙΣ 31.12.1992

(10⁶ ESC)

ΠΡΟΓΡ. - ΥΠΟΠΡΟΓΡ.		ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ		ΕΞΕΤΑΣΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ		ΕΓΚΡΙΜΕΝΑ ΣΧΕΔΙΑ			ΣΧΕΔΙΑ ΜΕ ΣΥΜΒΑΣΗ			ΣΧΕΔΙΑ ΜΕ ΠΛΗΡΩΜΗ Κίν.			
		Αριθ.	Επένδ.	Αριθ.	Επένδ.	Αριθ	Επένδ.	Κίν.	Αριθ	Επένδ.	Κίν.	Αριθ	Επένδ.	χορηγ/νο καταβ/νο	
1	1.1 Βασική υποδομή	505	147.762	341	106.559	317	83.812	48.659	298	83.464	48.305	293	81.750	47.390	29.073
	ΛΟΕ	295	32.533	158	19.234	144	11.546	7.554	125	11.198	7.200	125	11.198	7.200	5.090
	ΕΤΠΑ	210	115.229	183	87.325	173	72.266	41.105	173	72.266	41.105	168	70.552	40.190	20.083
	2.1 Τεχν. υποδομή	132	90.557	93	70.990	73	49.994	44.071	66	49.156	43.034	66	49.156	43.034	25.147
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡ. 1	637	238.339	434	177.549	390	133.756	92.730	364	132.620	91.339	359	130.906	90.424	54.220
2	ΕΚΤ	1.948	59.742	1.679	52.787	1.416	45.777	32.774	1.030	30.149	21.035	836	24.409	18.407	9.822
	ΛΟΕ	2.292	12.143	2.184	9.413	1.614	7.772	4810	1.248	6.053	4.184	1.246	6.027	2.920	2.303
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡ. 2	4.240	71.885	3.863	62.200	3.030	53.549	37.584	2.278	36.202	25.489	2.082	30.436	21.328	1.126
3	3.1 SINFEDIP	5.699	756.233	5.699	756.233	3.532	583.528	37.584	2.811	448.707	92.894	2.510	398.688	82.396	62.531
	3.2 SIURE	30	21.241	30	21.241	30	21.241	3.328	19	14.187	2.224	16	10.296	1.738	1.459
	3.3 Αναδιαρθρ. τομ.	135	51.400	134	50.749	95	43.583	13.368	71	35.192	10.689	66	32.536	9.691	6.656
	3.3.1 Έριο	83	26.033	82	25.382	58	22.471	6.218	44	17.460	4.695	44	17.460	4.695	4.143
	3.3.2 Χύτευση	52	25.367	52	25.367	37	21.112	7.150	27	17.732	5.994	22	15.076	4.996	2.513
	3.4 Ειδικοί τομείς	210	19.480	189	17.589	112	10.376	4.872	54	5.378	2.929	40	4.102	2.280	1.112
	3.4.1 ΡΠΠΕ	180	17.718	160	15.945	91	9.196	3.933	47	4.621	2.258	34	3.464	1.727	813
	3.4.2 PRODIBE	30	1.762	29	1.644	21	1.180	939	7	757	671	6	638	553	299
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡ. 3	6.074	848.354	6.052	845.812	3.769	658.728	142.151	2.955	503.464	108.736	2.632	445.622	96.105	71.194
5	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 5	2.229	92.415	2.180	88.581	1.627	62.832	24.514	1.347	46.152	19.117	1.009	37.124	15.674	10.587
6	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 6	995	24.351	807	16.291	752	15.527	11.354	590	13.383	9.837	461	12.354	9.069	6.112
ΣΥΝΟΛΟ ΡΕΔΙΡ		14.175	1.275.344	13.336	1.190.433	9.568	924.392	308.333	7.534	731.821	254.518	6.543	656.442	232.600	154.839

* Στη στήλη του αριθμού δεν αναφέρεται ο αριθμός σχεδίων αλλά προγραμμάτων κατάρτισης.

V.2.1 Πρόγραμμα 1 – Βασικές και τεχνολογικές υποδομές

Υποπρόγραμμα 1.1 – Βασικές υποδομές

Αυτό το υποπρόγραμμα χρηματοδοτήθηκε από το FEDER και συμπληρωματικά από το ΠΚ. Το FEDER υποστήριξε 173 έργα, κινήτρων συνολικού ύψους 41 105 εκατ. ESC (πλήρως δημόσια δαπάνη), στους τομείς της οδικής, σιδηροδρομικής, λιμενικής και ενεργειακής υποδομής, που στηρίζουν άμεσα τη βιομηχανία.

Από το ΠΚ υποστηρίχθηκαν οι υποδομές των ενώσεων εργολάβων και των δομών επαγγελματικής κατάρτισης των εργαζομένων. Χρηματοδοτήθηκαν 144 σχέδια και το σύνολο των δημόσιων κινήτρων ανέρχεται σε 7 554 εκατ. ESC.

Υποπρόγραμμα 1.2 – Τεχνολογικές υποδομές

Σε αυτό το υποπρόγραμμα εγκρίθηκαν 73 σχέδια τεχνολογικής υποδομής (μετρολογικά εργαστήρια, τεχνολογικά κέντρα, κέντρα αρτιότητας, κέντρα μεταφοράς/επίδειξης, τεχνολογικά πάρκα), που συγχρηματοδοτήθηκαν από το FEDER με 44 071 εκατ. ESC (δημόσια δαπάνη).

Σχεδόν 90 % των φορέων που υποστηρίχθηκαν αποτελούσαν ιδιωτικές οργανωτικές δομές μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα.

V.2.2 Πρόγραμμα 2 – Επαγγελματική κατάρτιση

Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτήθηκε από το Κοινωνικό Ταμείο και, συμπληρωματικά, από το ΠΚ.

Το ΕΚΤ χρηματοδότησε κυρίως την ίδια την επαγγελματική κατάρτιση ενώ από το ΠΚ χρηματοδοτήθηκαν τα μέτρα δημοσιότητας και ευαισθητοποίησης, η υποστήριξη της παραγωγής και της έκδοσης διδακτικού υλικού, καθώς και η αξιολόγηση των εκπαιδευτικών δράσεων του προγράμματος.

Εγκρίθηκαν 792 σχέδια, στα οποία αντιστοιχούν 3 030 προγράμματα κατάρτισης με κίνητρα 37 583 εκατ. ESC.

60 % των προγραμμάτων κατάρτισης είχαν ως φορείς εκπαιδευτικά καταστήματα και επιστημονικά ιδρύματα. Οι βιομηχανικές επιχειρήσεις διεξήγαγαν 35 % των προγραμμάτων κατάρτισης. Τον βιομηχανικό τομέα με τη μεγαλύτερη εκπροσώπηση αποτέλεσαν οι κλάδοι επεξεργασίας μετάλλων και ειδών εξοπλισμού.

V.2.3 Πρόγραμμα 3 – Κίνητρα για τις παραγωγικές επενδύσεις

Υποπρόγραμμα 3.1 – SINPEDIP

Η ανάλυση του Πίνακα VI επιτρέπει τη συναγωγή των ακόλουθων συμπερασμάτων :

- Το Γραφείο PEDIP δέχθηκε 5 699 προθέσεις επένδυσης, από τις οποίες εγκρίθηκαν 3 532. Το ποσοστό έγκρισης ανήλθε σε 62%, γεγονός που μαρτυρεί μεγάλη επιλεκτικότητα.
- Το συνολικό ύψος επένδυσης των εγκεκριμένων σχεδίων ανήλθε σε 583 δισεκ. ESC, ενώ το αντίστοιχο ύψος κινήτρων ανήλθε σε 120 δισεκ. ESC, ποσό που αντιπροσωπεύει μέση ένταση βοήθειας 21 %.

Τα εγκεκριμένα σχέδια κατανεμήθηκαν κατά τομείς με τρόπο αρκετά εύλογο και παραπλήσιο της δομής της πορτογαλικής βιομηχανίας. Ωστόσο, πρέπει να σημειωθούν η μείωση του βάρους του τομέα της κλωστοϋφαντουργίας και των ειδών ένδυσης και η ενίσχυση του τομέα επεξεργασίας μετάλλων, των μηχανημάτων και του μεταφορικού εξοπλισμού. Όσον αφορά τα κίνητρα, οι τομείς με τη μεγαλύτερη εκπροσώπηση ήταν οι εξής :

- Υφαντουργία, ένδυση, δέρμα	19 %
- Μη μεταλλικά ορυκτά προϊόντα	13 %
- Μεταλλικά προϊόντα, μηχανήματα και υλικό μεταφορών	34 %
- Χημική βιομηχανία	12 %

Υποπρόγραμμα 3.2 – SIURE

Το πρόγραμμα αυτό επιδότησε 30 σχέδια, επένδυσης ύψους 21 δισεκ. ESC, με ενισχύσεις 3 δισεκ. ESC, ποσό που αντιπροσωπεύει μέσο ποσοστό βοήθειας 16 %.

Τα σχέδια που υποστηρίχθηκαν προέρχονταν υψηλής ενεργειακής κατανάλωσης. Ο τομέας με τη μεγαλύτερη εκπροσώπηση είναι η χαρτοβιομηχανία, με 11 σχέδια και 40 % των κινήτρων.

Υποπρόγραμμα 3.3.1 – Αναδιάρθρωση του τομέα ερίου

Το πρόγραμμα αυτό δέχθηκε 83 υποψηφιότητες, από τις οποίες εγκρίθηκε ποσοστό 70 %.

Τελικά υλοποιήθηκαν 44 σχέδια, με επένδυση 17 δισεκ. ESC και βοήθεια 4 δισεκ. ESC. Το ποσοστό συγχρηματοδότησης ανήλθε σε 24 %.

Υποπρόγραμμα 3.3.2 – Αναδιάρθρωση του κλάδου χύτευσης

Η επιτροπή επιλογής ανέλυσε το σύνολο των 62 υποψηφιοτήτων (εγκρίθηκαν 37 σχέδια, δηλ. ποσοστό 71 % του συνόλου). Το συνολικό ύψος των κινήτρων που χορηγήθηκαν ανήλθε σε 7 δισεκ. ESC για επενδύσεις 21 δισεκ. ESC. Το μέσο ποσοστό ενίσχυσης που χορηγήθηκε ανήλθε σε 34 %.

Οι περισσότερες υποψηφιότητες προέρχονταν από τον τομέα των βασικών βιομηχανιών επεξεργασίας μετάλλων, ο οποίος αντιπροσωπεύει επίσης 75 % των εγκεκριμένων σχεδίων.

Υποπρόγραμμα 3.4 – Στήριξη ειδικών τομέων

Η εκτέλεση αυτού του υποπρογράμματος αφορούσε τους τομείς των τεχνολογιών πληροφοριών και ηλεκτρονικής, καθώς και ειδών εξοπλισμού.

Εκτός από την προνομιακή μεταχείριση, της οποίας έτυχαν οι επιχειρήσεις αυτών των τομέων στο πλαίσιο της πρόσβασης στα λοιπά προγράμματα του PEDIP και του SIBR (207 ολοκληρωμένα προγράμματα), το ανωτέρω υποπρόγραμμα ενέκρινε 112 σχέδια με συνολικά κίνητρα 4 977 εκατ. ESC, από τα οποία 91 σχέδια και 3 938 εκατ. ESC χρηματοδοτήθηκαν από το PITIE και 21 σχέδια και 939 εκατ. ESC από το PRODIBE.

Η σύσταση του GATIE – Γραφείο στήριξης των τεχνολογιών πληροφορίας και ηλεκτρονικής – και του GAPE – Γραφείο στήριξης της παραγωγής εξοπλισμού – υπήρξε θεμελιώδους σημασίας για την επιτυχία αυτού του προγράμματος. Οι δύο αυτές δομές επέτειναν τον δυναμισμό όλων σχεδόν των δράσεων, και ειδικότερα της εκπόνησης μελετών για τον αντίστοιχο τομέα, της οργάνωσης συνεδρίων και συμμετοχών σε εκδηλώσεις και εκθέσεις, της προαγωγής της φήμης του τομέα κλπ.

V.2.4 Πρόγραμμα 4 – Χρηματοπιστωτική μηχανική

Το εν λόγω πρόγραμμα επέτρεψε επίσης τη σύσταση δύο εταιριών κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου.

Οι δύο αυτές εταιρίες προέβησαν σε 73 πράξεις συνολικού ύψους άνω των 7 700 εκατ. ESC. Εμφανίζουν την ακόλουθη κατανομή κατά τομείς :

- Ανώτερη τεχνολογία	7
- Καινοτομία/εκσυγχρονισμός	31
- Εκσυγχρονισμός/αναδιοργάνωση	26
- Άλλοι τομείς	9

Η κατά τομείς ανάλυση των ενεργειών οδηγεί στη διαπίστωση ότι ο τομέας της κλωστοϋφαντουργίας υπερεκπροσωπείται. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής δήλωσαν στις πορτογαλικές αρχές ότι η τάση αυτή πρέπει να αντιστραφεί με τις μελλοντικές πράξεις.

Η εκτέλεση των άλλων μέτρων αυτού του προγράμματος υπέστη σημαντικές καθυστερήσεις λόγω αφενός απροσδόκητων αλλαγών της σχετικής πορτογαλικής νομοθεσίας και αφετέρου της ύπαρξης ειδικών κανόνων, που δεν είχαν ληφθεί υπόψη, των ενδιαφερόμενων φορέων.

Η χρηματοδότηση της επένδυσης προήλθε από κονδύλιο πιστώσεων της ΕΤΕ, το οποίο χρησιμοποιήθηκε από την πορτογαλική τράπεζα. Το πρώτο τμήμα (7 000 εκατ. ESC) εξαντλήθηκε πλήρως, επιτρέποντας τη χρηματοδότηση 75 σχεδίων με επένδυση ύψους 21 000 εκατ. ESC.

Συστάθηκε ταμείο εγγύησης συγκεκριμένου δανείου της ΕΤΕ προς την IAPMEI για τη χρηματοδότηση σχεδίων επιχειρηματικού κινδύνου με ομολογίες συμμετοχής. Το πρώτο τμήμα του δανείου, ύψους 2 000 εκατ. ESC, έχει σχεδόν εξαντληθεί με 16 πράξεις.

V.2.5 Πρόγραμμα 5 - Αποστολές παραγωγικότητας

Η επιτροπή επιλογής ενέκρινε 1 627 σχέδια επενδύσεων ύψους 62 831 εκατ. ESC, με συνεισφορά 24 513 εκατ. ESC.

Οι δράσεις επίδειξης απορρόφησαν σχεδόν το ήμισυ των κινήτρων που διατέθηκαν.

Τα εγκεκριμένα σχέδια εμφανίζουν εύλογη κατανομή κατά τομείς, με ελαφρή υπεροχή των παραδοσιακών βιομηχανιών.

Η αργή εκκίνηση αυτού του προγράμματος οφείλεται στον καινοτόμο χαρακτήρα του. Εξασφάλισε προοδευτικά νέες προσχωρήσεις και μάλιστα προκάλεσε επανειλημμένα την ενίσχυση του αρχικά προβλεπόμενου προϋπολογισμού.

V.2.6 Πρόγραμμα 6 – Αποστολές ποιότητας

Κίνητρα 11 354 εκατ. ESC παρασχέθηκαν σε 752 σχέδια για επενδύσεις 15 527 εκατ. ESC.

54 % των κινήτρων παρασχέθηκαν για σχέδια που αποσκοπούσαν στην ανάπτυξη της κανονιστικής δραστηριότητας, τη βαθμονόμηση οργάνων μέτρησης και την πιστοποίηση προϊόντων ή συστημάτων ποιότητας των επιχειρήσεων.

Η ανάπτυξη των δομών του συστήματος ποιότητας στην Πορτογαλία απορρόφησε 28 % των κινήτρων, δηλ. ποσό 3 000 εκατ. ESC.

Οι βιομηχανικές επιχειρήσεις υπέβαλαν το 63 % των σχεδίων και απέσπασαν το 33 % των κινήτρων, ενώ οι άλλες οργανώσεις στήριξης της βιομηχανίας (εργαστήρια δοκιμών, τεχνολογικές υποδομές) υπέβαλαν το 29 % των σχεδίων και απέσπασαν το 59 % των κινήτρων. Τα ποσοστά αυτά αντανακλούν τη μεγάλη διαφοροποίηση του ύψους των επενδύσεων για τη δημιουργία εργαστηρίων και για τη δράση στο εσωτερικό των επιχειρήσεων.

Τον βιομηχανικό τομέα με τη μεγαλύτερη εκπροσώπηση αποτέλεσαν οι κλάδοι επεξεργασίας μετάλλων και ειδών εξοπλισμού.

Η κατανομή των σχεδίων κατά είδος μέτρων μαρτυρεί ότι οι πορτογαλικές επιχειρήσεις αρχίζουν να αντιλαμβάνονται τη σημασία της ποιότητας ως συντελεστή ανταγωνιστικότητας.

V.2.7 Πρόγραμμα 7 – Δημοσιότητα, εφαρμογή και έλεγχος

Αυτό το πρόγραμμα τεχνικής βοήθειας υπήρξε ένα από τα κλειδιά της καλής εξέλιξης του PEDIP.

Επέτρεψε τη μαζική γνωστοποίηση των δράσεων και των ευκαιριών του PEDIP. Η εκπόνηση διαφόρων μελετών, συμπεριλαμβανομένων και μελετών αξιολόγησης, επέτρεψε την τροποποίηση ορισμένων μέτρων καθοδόν, την ανάπτυξη ενός συστήματος διαχειριστικής πληροφόρησης που κατέστησε δυνατή την κατά 100 % χρήση των πιστώσεων που χορηγήθηκαν στο PEDIP, τη δημιουργία συστήματος φορολόγησης και οικονομικού ελέγχου, το οποίο οδήγησε στη δυνατότητα περιορισμού των ανωμαλιών στο ελάχιστο και απαίτησης του αχρεωστήτου.

V.3 Η υλοποίηση κατά κύριους τομείς

Ο ακόλουθος πίνακας παρουσιάζει την κατανομή των εγκεκριμένων σχεδίων στον καθένα από τους βασικούς τομείς στήριξης που προβλέπονται στο πλαίσιο των στόχων του PEDIP, από άποψη επενδύσεων και εγκεκριμένων κινήτρων.

ΠΙΝΑΚΑΣ VII

Επενδύσεις και κίνητρα κατά κύριους τομείς

ΤΟΜΕΑΣ / ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ		ΕΠΕΝΔΥΣΗ (εκατ. ECU)	ΚΙΝΗΤΡΟ (εκατ. ECU)
Καινοτομία και και τεχνολογική ανάπτυξη	Πρόγραμμα 1	260.6	233.6
	Πρόγραμμα 3	1912.4	369.3
	Πρόγραμμα 6	197.8	94.2
	PITIE	137.9	51.8
	PRODIBE	142.6	38.0
	ΣΥΝΟΛΟ	2651.4	786.8
Ποιότητα και βιομηχανικό σχέδιο	Πρόγραμμα 1	24.8	18.3
	Πρόγραμμα 3	139.7	49.5
	Πρόγραμμα 6	88.7	64.9
	ΣΥΝΟΛΟ	253.2	132.7
Ανθρώπινοι πόροι	Πρόγραμμα 1	19.4	14.9
	Πρόγραμμα 2	305.7	214.5
	ΣΥΝΟΛΟ	325.2	229.5
Προστασία του περιβάλλοντος	Πρόγραμμα 1	109.4	68.9
	Πρόγραμμα 3	107.6	31.4
	ΣΥΝΟΛΟ	217.0	100.3

Η ανάλυση αυτού του πίνακα οδηγεί στη διαπίστωση ότι η καινοτομία και η τεχνολογική ανάπτυξη αποτελούν τον σημαντικότερο τομέα των υποστηρίξεων που παρέχονται στα πλαίσια του PEDIP, εκπροσωπώντας σχεδόν 50 % της συνολικής αξίας των εγκεκριμένων σχεδίων και 45 % των κινήτρων.

Πρέπει να τονιστεί η σημασία των μέτρων αύξησης του δυναμισμού της ποιότητας και του βιομηχανικού σχεδίου, καθώς και της συμβολής του PEDIP στην εφαρμογή των κοινοτικών οδηγιών για το περιβάλλον στην Πορτογαλία.

V.4 Η εκτέλεση του προϋπολογισμού

Το γεγονός ότι το PEDIP χρηματοδοτήθηκε από διάφορες πηγές (FEDER, ΕΚΤ, ΠΚ) με αυτοτελείς και διαφορετικές μορφές διαχείρισης, μας οδηγεί στην παρουσίαση της ανάλυσης της εκτέλεσης του προϋπολογισμού χωριστά για κάθε πηγή.

V.4.1 Το πρόσθετο κονδύλιο προϋπολογισμού

Η ανάλυση της εκτέλεσης του προϋπολογισμού είναι δυνατή από δύο διαφορετικές σκοπιές.

Αφενός μπορεί να εξετασθεί η εκτέλεση του προγράμματος σε συνάρτηση με τον κοινοτικό προϋπολογισμό, πράγμα που επιτρέπει να διαπιστωθεί πώς υλοποιήθηκαν οι υποχρεώσεις που ανέλαβαν οι πορτογαλικές αρχές απέναντι στην Κοινότητα, δηλ. ο βαθμός χρήσης των πιστώσεων των εγγεγραμμένων στον κοινοτικό προϋπολογισμό με τη μορφή αναλήψεων ή με τη μορφή πληρωμών.

Αφετέρου μπορεί να αναλυθεί η εσωτερική εκτέλεση του προγράμματος βάσει των αναλήψεων και των πληρωμών της πορτογαλικής κυβέρνησης προς τους τελικούς δικαιούχους.

V.4.1.1

Ο ακόλουθος πίνακας δείχνει ότι, κατά την εκτέλεση του προγράμματος, οι πιστώσεις οι εγγεγραμμένες στον κοινοτικό προϋπολογισμό ως αναλήψεις ή ως πληρωμές χρησιμοποιήθηκαν κατά 100% επί πέντε συνεχή έτη.

ΠΙΝΑΚΑΣ VIII

PEDIP – Αναλήψεις και πληρωμές πιστώσεων ως τις 31.12.1992

Πρόσθετο κονδύλιο

Έτη	Αναλήψεις εγγε- γραμμένες στον προϋπολογισμό	Εκτελεσθείσες	Πληρωμές εγγε- γραμμένες στον προϋπολογισμό	Εκτελεσθείσες
1988	90.0	90.0	45.0	45.0
1989	103.5	103.5	80.0	80.0
1990	108.8	108.8	101.0	101.0
1991	119.8	119.8	114.4	114.4
1992	127.7	127.7	121.6	121.6
Υποσύνολο	549.8	549.8	462.8	462.0
1993-94			87.8	*
ΣΥΝΟΛΟ	549.8	549.8	549.8	*

Η ίδια πραγματικότητα μπορεί να παρουσιαστεί και αναλυτικότερα, στο επίπεδο της χρησιμοποίησης των καταβεβλημένων πιστώσεων ανά πρόγραμμα, ταξινόμηση που εμφανίζεται στον πίνακα ΙΧ.

Οι αιτήσεις των πορτογαλικών αρχών υπερέβησαν ορισμένες φορές τα ποσά τα εγγεγραμμένα στον προϋπολογισμό, γεγονός που προκάλεσε αναμονές μέχρι τα επόμενα έτη, ώσπου να καταστεί δυνατή η μεταφορά νέων πιστώσεων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΧ **ΧΡΗΣΗ ΤΩΝ ΠΙΣΤΩΣΕΩΝ ΠΛΗΡΩΜΗΣ ΚΑΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ**

(κατάσταση στις 30.9.1993)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	ΑΝΑΛΗΨΕΙΣ	ΠΛΗΡΩΜΕΣ				ΥΠΟΛΟΙΠΟ
		1η ΠΡΟ/ΛΗ	2η ΠΡΟ/ΛΗ	3η ΠΡΟ/ΛΗ	4η ΠΡΟ/ΛΗ	
1. ΒΑΣΙΚΕΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΚΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ	6.05 (89/90)	3.025 (89)	1.815 (91)	1.210 (91)	(91)	
	9.05 (92)	4.55 (91)	2.715 (91)	1.81 (93)	(93)	
	14.880 (92)	7.44 (92)	4.464 (92)	2.976*	-	
2. ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗ ΚΑΤΑΡΤΙΣΗ	6.71 (89/90)	3.555 (89)	2.013 (89)	1.342 (92)	(92)	
	4.20 (91)	2.100 (91)	1.260 (92)	0.84 (93)	(93)	
	1.270 (92)	0.635 (93)	0.381 (93)	0.254*	-	
3.1. SINPEDIP	37.10 (88)	18.55 (88)	11.13 (89)	7.42 (89)	(89)	
	66.65 (89)	31.257 (89)	22.063 (90)	4.523 (90)	(90)	
	71.92 (90)	35.960 (90)	21.576 (91)	14.384 (91)	(91)	
	62.76 (91)	31.380 (91)	18.828 (92)	12.552 (92)	(92)	
	54.35 (92)	31.275 (92)	1.571 (92)	10.870*	-	
3.2. SIURE	-	-	10.634 (93)	-	-	
	2.02 (89)	1.01 (89)	0.606 (90)	0.404 (91)	(91)	
	2.17 (90)	1.085 (90)	0.651 (91)	0.434 (92)	(92)	
	3.300 (91)	1.650 (91)	0.99 (92)	0.66 (93)	(93)	
	2.170 (92)	1.085 (93)	0.651 (93)	0.434*	-	
3.3.1. ΕΡΙΟ	17.65 (88)	8.825 (88)	5.295 (90)	3.53 (93)	(93)	
3.3.2. ΧΥΤΕΥΣΗ	8.37 (90)	4.185 (90)	2.511 (91)	1.674 (92)	(92)	
	4.295 (91)	0.230 (91)	1.2885 (92)	0.859 (93)	(93)	
	8.595 (92)	4.2975 (93)	1.9175 (92)	1.719*	-	
3.4. ΡΙΤΙΕ/PRODIBE	1.26 (90)	0.63 (89)	0.378 (91)	0.252 (92)	(92)	
	8.47 (91)	4.235 (91)	2.541 (92)	1.694*	-	
	2.29 (92)	1.145 (93)	0.687 (93)	0.458*	-	
4. ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΗ ΜΗΧΑΝΙΚΗ	33.0 (88)	16.5 (88)	16.5 (89)	-	-	
5. ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΤΗΤΑΣ	10.9 (89)	5.45 (89)	3.27 (90)	2.18 (91)	(91)	
	16.29 (90)	8.145 (90)	4.887 (91)	3.258 (92)	(92)	
	20.195 (91)	10.0975 (92)	6.0585 (92)	4.039 (93)	(93)	
	23.445 (92)	11.7225 (93)	7.0335 (93)	4.689*	-	
6. ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ	7.5 (89)	3.75 (89)	2.25 (90)	1.5 (91)	(91)	
	7.44 (90)	3.72 (90)	2.232 (91)	1.488 (92)	(92)	
	5.520 (91)	2.760 (91)	1.656 (92)	1.104 (93)	(93)	
	17.240 (92)	7.32 (92)	5.172 (93)	3.448*	-	
	-	-	1.3 (93)	-	-	
7. ΔΗΜ/ΤΗΤΑ, ΕΦΑΡΜΟΓΗ, ΕΛΕΓΧΟΣ	2.25 (88)	1.125 (88)	0.675 (89)	0.45 (90)	(90)	
	2.41 (89)	1.205 (89)	0.723 (90)	0.482 (91)	(91)	
	2.61 (90)	1.305 (90)	0.783 (91)	0.522 (92)	(92)	
	2.010 (91)	1.005 (91)	0.603 (92)	0.402 (93)	(93)	
	3.46 (92)	1.73 (92)	1.038 (92)	0.692*	-	
ΣΥΝΟΛΟ	549.8	273.7145	171.6575	76.121		
	ΣΥΝΟΛΟ ΠΛΗΡΩΜΩΝ		521.498			
	* Πληρωτέο υπόλοιπο		28.302			

V.4.1.2

Στο εσωτερικό επίπεδο, η ανάλυση πρέπει να αφορά δύο είδη καταστάσεων:

- ανειλημμένες δεσμεύσεις της διοίκησης απέναντι στους φορείς των εγκεκριμένων σχεδίων, οι οποίες συμπίπτουν με την αξία των εγκεκριμένων κινήτρων,
- πληρωμές που πραγματοποιήθηκαν προς τους φορείς των έργων, ολοκληρωμένων ή υπό εκτέλεση, ως προκαταβολές ή έναντι γενομένων δαπανών.

Ο πίνακας X δείχνει ότι οι αναλήψεις υπερέβαιναν τον προϋπολογισμό του πρόσθετου κονδυλίου κατά 34%¹. Οι πληρωμές, ύψους 593 εκατ. ECU, αντιπροσώπευαν 83 % των πιστώσεων των εγγεγραμμένων στον προϋπολογισμό.

(1) Αυτό διότι περιλαμβάνουν έργα για χρηματοδότηση από το FEDER το 1993.

ΠΙΝΑΚΑΣ Χ

ΕΚΤΕΛΕΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ

(κατάσταση στις 30.9.1993)

<u>ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ</u>	<u>ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ</u> <u>(1988-92)</u>	<u>ΕΓΚΡΙΜΕΝΕΣ</u>	<u>ΠΛΗΡΩΜΕΣ</u>
		<u>ΑΝΑΛΗΨΕΙΣ</u> <u>(*)(**)</u>	
1. Βασικές και τεχνολογικές υποδομές	39.980	41.396	28.756
2. Επαγγελματική κατάρτιση	16.250	27.485	13.064
3.1 SINPEDIP	390.360	572.709	351.380
3.2 SIURE	12.900	14.789	8.405
3.3.1 Αναδιάρθρωση τομέα ερίου	23.550	23.674	24.101
3.3.2 Αναδιάρθρωση τομέα χύτευσης	28.350	33.966	14.233
3.4 Στήριξη ειδικών τομέων	16.050	21.059	6.354
4. Χρηματοπιστωτική μηχανική	44.00	44.00	44.00
5. Αποστολές παραγωγικότητας	94.450	127.821	59.397
6. Αποστολές ποιότητας και σχεδίου	50.270	62.046	34.061
7. Διάδοση, εφαρμογή και έλεγχος	12.740	11.526	10.017
ΣΥΝΟΛΟ	728.900	960.471	593.768

* Χρησιμοποιήθηκε για τα έτη 1988-92 η ισοτιμία 1 ECU = \$ 175, με την εξαίρεση του προγράμματος 4, για το οποίο χρησιμοποιήθηκε η ισοτιμία της ημέρας της μεταφοράς.

** Οι αναλήψεις περιλαμβάνουν εγκριθέντα έργα υπό όρους και έργα για χρηματοδότηση από τη FEDER το 1993.

V.4.2 Οι πιστώσεις FEDER

Πρόγραμμα 1

Τον Οκτώβριο 1987, η Επιτροπή αποφάσισε να διαθέσει 400 εκατ. ECU από το ΕΤΠΑ για τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας της πορτογαλικής βιομηχανίας στο πλαίσιο του PEDIP. Το 1988 αναλήφθηκαν 13 157 443 000 ESC (76 880 000 ECU) για συγκεκριμένα έργα στο πλαίσιο των κανονισμών του ΕΤΠΑ, οι οποίοι ίσχυαν τότε. Ώς τις 31 Οκτωβρίου 1993 είχαν καταβληθεί από την Επιτροπή 11 710 618 017 ESC (89 %) βάσει δηλώσεων δαπανών των πορτογαλικών αρχών.

Στις 13 Ιουλίου 1989, το υπόλοιπο των 400 εκατ. ECU, το οποίο ανερχόταν σε 323 120 000 ECU, ορίστηκε ως συνεισφορά του ΕΤΠΑ στο πρόγραμμα 1. Τον Ιούνιο 1993 αποφασίστηκε από την επιτροπή παρακολούθησης του PEDIP η μεταφορά 17 εκατ. ECU από το πρόγραμμα 3.1 (SINPEDIP) και έτσι το συνολικό ποσό το ανειλημμένο από το ΕΤΠΑ για αυτό το πρόγραμμα μειώθηκε σε 306 120 000 ECU.

Στις 31 Δεκεμβρίου 1993, η κατάσταση των αναλήψεων και των πληρωμών θα έχει ως ακολούθως :

	Αναλήψεις	(ECU) πληρωμές
1989/1990	49.791.375	49.791.375
1991	96.250.000	96.250.000
1992	66.608.625	66.608.625
1993	93.470.000	88.376.000
1994*		5.094.000
ΣΥΝΟΛΟ	306.120.000	306.120.000

* Τα στοιχεία του 1994 αποτελούν πρόβλεψη.

Πρόγραμμα 3.1

Κατόπιν πρότασης της επιτροπής παρακολούθησης του πορτογαλικού ΚΠΣ, η Επιτροπή αποφάσισε στις 17 Ιουνίου 1992 να μεταφέρει 45 εκατ. ECU στο πρόγραμμα 3.1 (SINPEDIP) από το ΕΤΠΑ. Η μεταφορά αυτή επαυξήθηκε το 1993 με το περαιτέρω ποσό των 19,5 εκατ. ECU από το ΕΤΠΑ, εκτός από το ποσό που μεταφέρθηκε από το πρόγραμμα 1 (βλ. ανωτέρω). Έτσι,

η συνολική ενίσχυση του SINPEDIP από το ΕΤΠΑ ανήλθε σε 81,5 εκατ. ECU.

Στις 31 Δεκεμβρίου 1993, η κατάσταση των αναλήψεων και των πληρωμών θα έχει ως ακολούθως :

	(ECU)	
	Αναλήψεις	Πληρωμές
1993	81.500.000	36.500.000
1994*	-	45.000.000
ΣΥΝΟΛΟ	81.500.000	81.500.000

* Τα στοιχεία του 1994 αποτελούν πρόβλεψη.

V.4.3 Οι πιστώσεις του ΕΚΤ

Όσον αφορά το πρόγραμμα 2 - επαγγελματική κατάρτιση - και τη συνεισφορά του ΕΚΤ, πρέπει να διακριθούν δύο περίοδοι :

1989 Οι αιτήσεις βοήθειας υποβλήθηκαν για αυτή τη μεταβατική περίοδο σύμφωνα με τον κανονισμό ΕΟΚ αριθ. 2950/83 του Συμβουλίου της 17.10.83 και υιοθετήθηκαν με την απόφαση της Επιτροπής αριθ. C (89) 0570 της 22.03.89. Ο ακόλουθος πίνακας συνοψίζει την κατάσταση των αιτήσεων 1989 :

	(ECU)			
Φάκελος	Αίτηση	Έγκριση	Ανάληψη	Δαπάνη
890011 P1	1.145.381	1.145.381	1.145.381	947.124
890011P3	15.883.180	15.883.180	15.883.180	4.496.348
ΣΥΝΟΛΟ 89	17.028.561	17.028.561	17.028.561	5.443.472

1990/93 Η Επιτροπή, με την απόφαση C (90)587 της 29.03.90, ενέκρινε το πρόγραμμα 2 του PEDIP για την περίοδο 1990/92, με συνεισφορά του ΕΚΤ ύψους 83 εκατ. ECU.

Δεδομένου ότι το πορτογαλικό ΚΠΣ καλύπτει την περίοδο 89/93, οι πορτογαλικές αρχές ζήτησαν την παράταση του προγράμματος 2 του PEDIP ως τις 31.12.93, προκειμένου να το προσαρμόσουν στο CCA (απόφαση αριθ. C(91)1057 της 31.12.91).

Μετά τις δυσκολίες που ανέκυψαν το 1990/91 κατά την εκτέλεση του προγράμματος, η Επιτροπή αποφάσισε, μετά από πρόταση της επιτροπής παρακολούθησης του ΚΠΣ, να αυξήσει τη συνεισφορά του ΕΚΤ από 65 % σε +75 % της συνολικής δημόσιας δαπάνης (απόφαση αριθ. C(93)2153 της 7.10.92) και να μειώσει το ύψος της συνεισφοράς του ΕΚΤ κατά 11 εκατ. ECU (απόφαση της Επιτροπής αριθ. C(93)712 της 23.04.93).

Ετσι, μετά τις τροποποιήσεις και τις συνέπειες του συντελεστή αποκληθωρισμού που εφαρμόστηκε στα διάφορα τμήματα, η οικονομική εκτέλεση του PEDIP συνοψίζεται στον ακόλουθο πίνακα :

	Αρχικό σχέδιο Τιμές 89	Αρχικό σχέδιο Βάσει δείκτη	Σημερινό σχέδιο Τιμές 89	Ανάληψη	Δαπάνη
1989	17.029	17.029	17.029	17.029	5.443
1990	23.576	24.519	7.525	24.519	7.525
1991	26.558	28.780	16.305	6.819	16.305
1992	32.865	38.008	24.029	27.765	24.029
1993			35.586	24.342	35.586 *
Σύνολο	100.028	108.336	100.474	100.474	88.888

* Υπολογιζόμενη δαπάνη

V.5 Τα αποτελέσματα της φορολόγησης

Ο πίνακας ΧΙ εμφανίζει τις πράξεις φορολόγησης που περιγράφονται στο σημείο IV 7, κατανεμημένες στο πρώτο και δεύτερο επίπεδο, καθώς και κατά υπηρεσία του ΥΒΕ.

Έως τις 31.12.1992, πραγματοποιήθηκαν 5 736 πράξεις φορολόγησης πρώτου και δεύτερου βαθμού, σε 4 344 έργα, οι οποίες αντιστοιχούν με 51 % των εγκεκριμένων σχεδίων, δηλ. με 79 % των επενδύσεων και 74 % των κινήτρων. Οι πράξεις φορολόγησης θα συνεχιστούν κατά το 1993, με σκοπό την κάλυψη του συνόλου των έργων.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΧΙ
Πράξεις φορολόγησης
ΦΟΡΟΛΟΓΟΥΜΕΝΑ ΕΡΓΑ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ/ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ	ΕΤΟΣ	ΑΡΙΘΜΟΣ		ΣΥΝΟΛΟ	%
		1ο επίπεδο	2ο επίπεδο		
	1990	-	-	-	
1-GEP	1991	11	1	12	
	1992	49	4	53	
	Υποσύνολο	60	5	65	17%
	1990	158	41	199	
2-INET I	1991	60	5	65	
	1992	153	20	173	
	Υποσύνολο	371	66	437	55%
	1990	519	204	723	
3-IAPMEI	1991	531	255	786	
	1992	812	164	976	
	Υποσύνολο	1862	623	2485	69%
	1990	260	16	276	
5-DGI	1991	369	29	398	
	1992	306	45	351	
	Υποσύνολο	935	90	1025	63%
	1990	49	10	59	
6-IPQ	1991	98	17	115	
	1992	147	11	158	
	Υποσύνολο	294	38	332	44%
ΣΥΝΟΛΟ		3522	822	4344	61%

* Στον πίνακα αυτό δεν λαμβάνονται υπόψη οι πράξεις φορολόγησης που αφορούν τις δύο εταιρίες κεφαλαίων επιχειρηματικού κινδύνου ούτε εκείνες που αφορούν το τρέχον έτος.

Η δράση των διαφόρων αρμοδίων στα πλαίσια της διαδικασίας φορολόγησης επέτρεψε τον εντοπισμό διαφόρων ανωμαλιών.

Ανάλογα με τον βαθμό της σοβαρότητάς τους, το Γραφείο PEDIP επισήμανε δύο κύριες κατηγορίες :

- παραβιάσεις της νομοθεσίας του PEDIP.
- απάτες.

Όσον αφορά την πρώτη ομάδα, οι καταστάσεις ποικίλλουν εξαιρετικά και μπορούν να συστηματοποιηθούν ως εξής :

- λογιστικό σύστημα που δεν επιτρέπει τον αυτοτελή προσδιορισμό των αποτελεσμάτων του έργου,
- παράλειψη δημοσίευσης του παρεχόμενου κινήτρου,
- λανθασμένη καταχώρηση του κινήτρου,
- καθυστέρηση στη λογιστική,
- ανυπαρξία παρατηρήσεων στον απολογισμό σχετικά με τα αποτελέσματα του έργου,
- καθυστέρηση στην ολοκλήρωση του έργου, κλπ.

Στη δεύτερη ομάδα, εντοπίστηκαν 16 περιπτώσεις που παρείχαν ενδείξεις δόλιας συμπεριφοράς. Μετά από έρευνα, οι πορτογαλικές αρχές συμπέραναν ότι δεν υπήρχε επιβεβαίωση για τέσσερις από τις περιπτώσεις αυτές . Τρεις άλλες θεωρήθηκαν απλές ανωμαλίες χωρίς δόλο και επανορθώθηκαν, ενώ οι υπόλοιπες είτε οδήγησαν σε ακύρωση των συμβάσεων και επιστροφή των πιστώσεων ή βρίσκονται ακόμα υπό εξέταση. Τα εν λόγω κίνητρα ανέρχονται συνολικά σε 327 εκατ. ESC ($\pm 1,8$ εκατ. ECU) και αντιπροσωπεύουν 1 % του συνόλου των εγκριμένων κινήτρων. Σε κάθε περίπτωση, το σύστημα συμβασιακών εγγυήσεων που θεσπίστηκε από το Γραφείο θα επιτρέψει την ανάκτηση του συνόλου των ποσών που καταβλήθηκαν σε επιχειρήσεις, για τις οποίες τα δικαστήρια θα κρίνουν ότι ενέργησαν παράτυπα.

Η διαδικασία που ακολουθήθηκε στις περιπτώσεις παραβιάσεων της νομοθεσίας του PEDIP περιέλαβε την ειδοποίηση της επιχείρησης, προκειμένου να πραγματοποιηθούν οι επιβαλλόμενες επανορθωτικές δράσεις, να διακοπεί η ενίσχυση και, όπου άρμοζε, να επανεισπραχθούν οι πιστώσεις που είχαν ήδη καταβληθεί.

Δικαιολογείται το συμπέρασμα ότι το σύστημα φορολόγησης και ελέγχου που εφαρμόστηκε κάλυψε τους τομείς δραστηριότητας όλων των παρεμβαλλόμενων και τους συνδύασε, καθιστώντας έτσι δυνατή την επίτευξη των κύριων προτεινόμενων στόχων : της εξασφάλισης αυστηρού ελέγχου της εφαρμογής των κριτηρίων, της υλικής και οικονομικής επαλήθευσης της εκτέλεσης των σχεδίων, της αξιολόγησης της επίτευξης των στόχων.

V.6 Η τήρηση των πολιτικών της Κοινότητας

V.6.1 Οι δημόσιες συμβάσεις

Στις συμβάσεις που συνάφθηκαν με τους φορείς των σχεδίων των επιδοτούμενων από το PEDIP περιλήφθηκαν, κατά περίπτωση, ειδικοί όροι για την τήρηση των κανόνων που διέπουν τις δημόσιες προμήθειες.

Η συμβασιακή αυτή πτυχή έχει ληφθεί υπόψη και στις προαναφερόμενες πράξεις φορολόγησης.

V.6.2 Το περιβάλλον

Οι επιδοτήσεις του PEDIP για το περιβάλλον πρέπει να εξεταστούν με δύο διαφορετικούς τρόπους (έναν παθητικό και έναν ενεργητικό), με τους οποίους εξασφαλίστηκε η τήρηση των κοινοτικών οδηγιών.

Αφενός εξαιρέθηκαν από το PEDIP όσα σχέδια τα μπορούσαν να θίξουν την εθνική και κοινοτική περιβαλλοντική πολιτική και από τους φορείς ορισμένων έργων ζητήθηκαν μελέτες για τις περιβαλλοντικές συνέπειες.

Αφετέρου, όπως προαναφέρθηκε, υλοποιήθηκαν άμεσες στηρίζεις έργων που συνέβαλαν στη διατήρηση του περιβάλλοντος ή στην ελαχιστο-ποίηση των οικολογικών συνεπειών της βιομηχανικής δραστηριότητας.

V.6.3 Ο ανταγωνισμός

Οι κανόνες του ανταγωνισμού τηρήθηκαν σε δύο επίπεδα : πρώτον, όλα τα προγράμματα και οι διάφορες τροποποιήσεις τους κοινοποιήθηκαν στην Επιτροπή και αποτέλεσαν αντικείμενο επιμέρους αποφάσεων και, δεύτερον, στο επίπεδο της επιλογής των σχεδίων, χρησιμοποιήθηκαν τα ίδια κριτήρια για όλες τις επιχειρήσεις.

V.6.4 Τα μεγάλα έργα

Όλα τα μεγάλα σχέδια, δηλ. τα βιομηχανικά έργα όπου το ύψος της επένδυσης υπερέβαινε τα 10 εκατ. ECU, καθώς και τα έργα υποδομής όπου αυτό υπερέβαινε τα 15 εκατ. ECU, αποτέλεσαν αντικείμενο προηγούμενης κοινοποίησης ad hoc προς την Επιτροπή, η οποία, όπως όφειλε, τα ανέλυσε και εξέδωσε δεσμευτική γνώμη.

V.6.5 Οι ευαίσθητοι τομείς και οι τομείς που διανύουν κρίση

Όλα τα σχέδια που αφορούσαν τους τομείς, οι οποίοι βρίσκονται σε κρίση (χάλυβας NACE 221 και 222, ναυπηγεία NACE 361 1/2 και συνθετικές ίνες NACE 260) αποτέλεσαν αντικείμενο κοινοποίησης προς την Επιτροπή, η οποία εξέδωσε δεσμευτική γνώμη.

Όσον αφορά τα επενδυτικά σχέδια στους ευαίσθητους τομείς, δημιουργήθηκε σύστημα πληροφόρησης και υποβλήθηκε στην Επιτροπή έκθεση κάθε έτος της περιόδου εκτέλεσης του προγράμματος.

Αυτές οι ετήσιες εκθέσεις αφορούσαν τους τομείς της κλωστοϋφαντουργίας/ειδών ένδυσης, των υποδημάτων, των εξαρτημάτων αυτοκινήτων και της ηλεκτρονικής ευρείας κατανάλωσης. Η παρεχόμενη πληροφορία περιλάμβαναν, για κάθε τομέα, το όνομα και την τοποθεσία της επιχείρησης, το ποσό της επένδυσης και της ενίσχυσης και μια ανάλυση των συνολικών συνεπειών των επενδύσεων για το παραγωγικό δυναμικό σε εθνικό και κοινοτικό επίπεδο.

VI - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

VI ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

VI.1 Οι μελέτες που προηγήθηκαν του PEDIP

Ως συνέχεια της απόφαση της 14ης Οκτωβρίου 1987, οι υπηρεσίες της Επιτροπής εγκαινίασαν σειρά συμβάσεων μελέτης, με σκοπό να ετοιμάσουν το σύνολο των μέτρων στήριξης της πορτογαλικής βιομηχανίας, στο πλαίσιο της κοινοτικής υποστήριξης του εκσυγχρονισμού της, και με ειδικότερο στόχο την εκτίμηση της κατάστασης και τον καθορισμό των κρίσιμων σημείων όπου χρειαζόταν βοήθεια.

Ετσι, σύμβουλοι εκπόνησαν τις ακόλουθες μελέτες :

- "Μέθοδος συγχρηματοδότησης των επενδύσεων των ΜΜΕ"
- "Διερεύνηση και διάγνωση της κατάστασης της αμοιβαίας εξασφάλισης"
- "Μελέτη προοπτικών σχετικά με τον εκσυγχρονισμό της πορτογαλικής βιομηχανίας"
- "Η ένταξη των νέων στον βίο των ενηλίκων και στον επαγγελματικό βίο"
- "Επαγγελματική κατάρτιση και αγροτική ανάπτυξη"
- "Τεχνολογικές καταρτίσεις και βιομηχανικές αναπτύξεις"
- "Ανάπτυξη των δομών προσανατολισμού και παροχής συμβουλών στην επαγγελματική κατάρτιση"
- "Επείγουσες ανάγκες υποδομής της πορτογαλικής βιομηχανίας στους τομείς των επιστημών, της έρευνας και της τεχνολογικής ανάπτυξης"
- "Προκαταρκτική μελέτη για δράσεις σχετικές με τη μεταποίηση"
- "Επισήμανση των βασικών υποδομών των αναγκών για τη βιομηχανία της Πορτογαλίας, στο πλαίσιο ενός προσδιοριστέου χωροταξικού σχήματος"
- "Πιλοτική δράση συνεργασίας πορτογαλικών και των ισπανικών ΜΜΕ με σκοπό την τόνωση του εκσυγχρονισμού"

Επίσης η Επιτροπή συγχρηματοδότησε μελέτη, την οποία εγκαινίασαν οι πορτογαλικές αρχές, σχετικά με την "Αναδιάρθρωση της υποδομής σε θέματα τυποποίησης και πιστοποίησης για τα βιομηχανικά προϊόντα στην Πορτογαλία".

VI.2 Οι μελέτες αξιολόγησης

Στη διάρκεια της φάσης διαπραγμάτευσης των διαφόρων προγραμμάτων, οι υπηρεσίες της Επιτροπής και οι πορτογαλικές αρχές συμφώνησαν ότι όφειλαν να προβούν σε ολόκληρη άσκηση αξιολόγησης, με σκοπό τη μέτρηση των δημόσιων ενισχύσεων.

Συνεπώς, η επιτροπή παρακολούθησης της 7ης Νοεμβρίου 1989 αποφάσισε επίσημα να συμμετάσχει στις εργασίες αξιολόγησης, που προετοίμαζε ο διαχειριστής του PEDIP. Για τον σκοπό αυτό συστάθηκε task force παρακολούθησης της αξιολόγησης, με μέλη έναν εκπρόσωπο του Gabinete de Estudos e Planeamento του Υπουργείου Βιομηχανίας, έναν εκπρόσωπο του Gabinete do Gestor του PEDIP και έναν εκπρόσωπο της ΓΔ ΙΙΙ της Επιτροπής.

Αποφασίστηκε ότι οι εργασίες αξιολόγησης του PEDIP θα αποτελούνταν από τρία μέρη : ανάλυση των μακροοικονομικών συνεπειών του PEDIP, η οποία θα πραγματοποιούνταν από το Gabinete de Estudos et Planeamento και η οποία εμφανίζει προς το παρόν κάποια καθυστέρηση, εκτίμηση εκ των προτέρων της σημασίας και της αποτελεσματικότητας του PEDIP, και στη συνέχεια αξιολόγηση παρακολούθησης, πραγματοποιημένη από μια κοινή επιχείρηση ενός γραφείου συμβούλων - CESO - και ενός πανεπιστημιακού κέντρου ερευνών - CISEP - επιλεγμένων βάσει ανοιχτής διαδικασίας πρόσκλησης για υποβολή προσφορών.

Οι ακόλουθες παρατηρήσεις στηρίζονται στην μελέτη σκοπιμότητας και αποτελεσματικότητας, μόνη που έχει ολοκληρωθεί προς το παρόν.

VI.3 Αξιολόγηση σκοπιμότητας και αποτελεσματικότητας του PEDIP

Η ομάδα συμβούλων χρησιμοποίησε ως βάση πληροφοριών τις αιτήσεις υποψηφιότητας των οικονομικών φορέων, των οποίων τα σχέδια εγκρίθηκαν. Ως αποτέλεσμα, η μελέτη στηρίζεται στις προθέσεις των φορέων και όχι στην πραγματική υλοποίηση των έργων. Η μελέτη παρακολούθησης, η οποία βρίσκεται υπό εκτέλεση, αποσκοπεί στη συμπλήρωση της ανάλυσης και στην επαλήθευση της ορθότητας ή μη των συμπερασμάτων της μελέτης σκοπιμότητας και αποτελεσματικότητας, βάσει ερευνών στις επιχειρήσεις που ολοκλήρωσαν τα έργα τους.

Με αυτή τη μελέτη αξιολόγησης επιχειρήσαμε να μετρήσουμε αφενός τον βαθμό και τις μορφές διείσδυσης του PEDIP στη βιομηχανία και αφετέρου τον βαθμό επίτευξης των στόχων του προγράμματος.

VI.3.1 Η διείσδυση του PEDIP στη βιομηχανία

Η ομάδα ανέλυσε 7 023 σχέδια που υποστηρίχτηκαν από το PEDIP. Αντιπροσώπευαν επένδυση 1 056 δισεκ. ESC περίπου και η επιδότησή τους ανήλθε σε 322 δισεκ. ESC.

62,7 % του συνόλου των επενδύσεων αφορά σχέδια παραγωγικών επενδύσεων. Οι επενδύσεις που αφορούν βασικές και τεχνολογικές υποδομές αντιπροσωπεύουν ποσοστό 13,7 %, οι επενδύσεις σε ανθρώπινους πόρους 4,6 %, οι επενδύσεις σε κεφαλαιακές ενέργειες επιχειρηματικού κινδύνου 11,6 % και οι επενδύσεις που αφορούν πολύπλοκους συντελεστές ανταγωνιστικότητας (παραγωγικότητα και ποιότητα) 6,3 %.

Με το πέρασμα των ετών, αυξήθηκε ο αριθμός των σχεδίων που αποτείνονται στα προγράμματα ποιότητας και παραγωγικότητας, καθώς και στα μέτρα στήριξης παραγωγικών επενδύσεων σε περιοχές (τεχνολογική ανάπτυξη, προστασία του περιβάλλοντος και διαχείριση ποιότητας) και τομείς στρατηγικής σημασίας, γεγονός που είχε ως συνέπεια την ενίσχυση του προϋπολογισμού αυτών των προγραμμάτων σε βάρος των προγραμμάτων κινήτρων σχετικών με παγιοποιήσεις βαρέως τύπου.

Όσον αφορά την κατανομή των επιδοτήσεων κατά οικονομικούς φορείς, οι επιχειρήσεις έλαβαν 68 %, τα ιδρύματα που συνδέονται με την εκπαίδευση και την έρευνα 20,6 % και οι βιομηχανικές ενώσεις 8,2 %.

Οι επιχειρήσεις που υποστηρίχθηκαν από το PEDIP αντιπροσωπεύουν 42 % της βιομηχανικής απασχόλησης στην Πορτογαλία. Στη μελέτη διαπιστώνεται ότι η κατανομή των επιχειρήσεων PEDIP κατά μέγεθος απασχολούμενου προσωπικού απομακρύνεται από τη δομή της πορτογαλικής βιομηχανίας : οι επιχειρήσεις με περισσότερους από 100 εργαζόμενους υπερεκπροσωπούνται ενώ οι επιχειρήσεις με λιγότερους από 50 εργαζόμενους υποεκπροσωπούνται. Αυτό μπορεί να σημαίνει ένα από δύο πράγματα : είτε οι πολύ μικρές επιχειρήσεις δυσκολεύτηκαν να εξασφαλίσουν πρόσβαση στο PEDIP είτε έθεσαν υποψηφιότητα αλλά αποκλείστηκαν λόγω της αυστηρότητας των κριτηρίων επιλεξιμότητας, γεγονός που θα δικαιολογούσε στο μέλλον τη δημιουργία συστήματος κινήτρων ειδικών για τις επιχειρήσεις αυτού του είδους .

Όσον αφορά τους βιομηχανικούς τομείς, υποεκπροσωπήθηκαν οι παραδοσιακές βιομηχανίες (κλωστοϋφαντουργία και κλάδος δασικών προϊόντων) και υπερεκπροσωπήθηκαν οι "σύγχρονες" βιομηχανίες (επεξεργασίας μετάλλων, προηγμένης ηλεκτρικής τεχνολογίας). Η διαπίστωση αυτή υποδηλώνει ότι το PEDIP θα έχει συμβάλει στον μετασχηματισμό της εξειδίκευσης της πορτογαλικής βιομηχανίας.

VI.3.2 Ο κόσμος του PEDIP και η βιομηχανία

Η μελέτη έδειξε ότι οι επιχειρήσεις PEDIP χαρακτηρίζονταν από μεγαλύτερο δυναμισμό και περισσότερη "υγεία", σε σύγκριση με τον υπόλοιπο πορτογαλικό βιομηχανικό κόσμο. Ο δυναμισμός αυτός, ειδικότερα στο επίπεδο της επένδυσης, κατέστησε ευπαθή τη καφαιακή τους δομή, η οποία χρειάστηκε να αντιμετωπίσει αυξημένα χρηματοπιστωτικά βάρη σε σχέση με τις άλλες βιομηχανικές επιχειρήσεις.

Όσον αφορά το άνοιγμα στο διεθνές εμπόριο, οι επιχειρήσεις PEDIP παρουσίασαν μεγαλύτερη εξαγωγική ένταση αλλά με πτωτικές τάσεις καθώς εγκρίνονταν νέα σχέδια.

Στο επίπεδο των ανθρώπινων πόρων, διαπιστώθηκαν ασθενέστερες μισθολογικές πιέσεις και μεγαλύτερες μέσες μισθολογικές επιβαρύνσεις. Η διαφορά αυτή αποτελεί συνέπεια υψηλότερου επιπέδου παραγωγικότητας, το οποίο επιτρέπει την αντιστάθμιση της μισθολογικής δαπάνης της παραγωγής. Έτσι, ο κόσμος του PEDIP εμφάνισε μια κατανομή της προστιθέμενης αξίας ευνοϊκή για τις επιχειρήσεις.

VI.3.3 Η πρόσβαση των επιχειρήσεων στο PEDIP

Το συνολικό πλαίσιο της τομεακής συμμετοχής στο PEDIP εμφανίζει εύλογη διαφοροποίηση. Η διαφοροποίηση αυτή, χαρακτηριζόμενη από σχετική επενδυτική προσπάθεια, επιτρέπει τη διαπίστωση ότι το PEDIP, αν και ενίσχυσε παραδοσιακούς βιομηχανικούς κλάδους, υποστήριξε τα εμβρυακές κινήσεις αναπροσδιορισμού του προτύπου εξειδίκευσης της πορτογαλικής βιομηχανίας.

Οι καλύτερα εξοπλισμένες επιχειρήσεις πραγματοποίησαν τις πιο εξελιγμένες επενδύσεις και οι παραγωγικότερες έδωσαν περισσότερη προσοχή στις αποστολές παραγωγικότητας. Αντίθετα, οι επιχειρήσεις οι πιο διακλαδωμένες στις εξωτερικές αγορές δε συνδύασαν επαρκώς τις παρεμβάσεις στις παραγωγικές επενδύσεις με τις παρεμβάσεις στους στρατηγικούς τομείς της παραγωγικότητας.

Η μελέτη επισήμανε τέσσερις κύριες κατηγορίες σχεδίων :

- α) επιθετικά σχέδια, με δυνατότητα δυναμικής προσαρμογής της πορτογαλικής ανταγωνιστικότητας,

- β) σχέδια εκσυγχρονισμού, με δυνατότητες προσαρμογής σε καλύτερες πρακτικές διαχείρισης των βιομηχανικών δραστηριοτήτων, τα οποία ωστόσο δεν επέτρεπαν την πρόβλεψη βελτιώσεων από άποψη ανταγωνιστικότητας,
- γ) αμυντικά σχέδια, που αντιπροσωπεύονταν από ελάχιστα εμπλουτιστικές αποφάσεις επένδυσης, αναδιάρθρωσης τομέων σε κρίση ή με χαμηλές δυνατότητες καινοτομίας και εκσυγχρονισμού,
- δ) σχέδια υποδομών ή παρέμβασης στο βιομηχανικό περιβάλλον, των οποίων οι φορείς δεν ήταν επιχειρήσεις και τα οποία θα είχαν έμμεσες επιπτώσεις για τη βιομηχανική ανταγωνιστικότητα.

Η κλίμακα των πόρων που κινητοποιήθηκαν για τη δημιουργία των υποδομών και για τις δράσεις που αφορούσαν το βιομηχανικό περιβάλλον (18 % των επενδύσεων και 34 % των κινήτρων) επέτρεψε την πρόβλεψη της εμφάνισης θετικών εξωτερικών οικονομιών, όχι μόνο για τις επιχειρήσεις PEDIP αλλά και για το σύνολο της μεταποιητικής βιομηχανίας.

Για τα επιθετικά σχέδια (περισσότερο από 40 %) ήταν μεγαλύτερη κινητοποιήθηκαν μεγαλύτερες επενδύσεις παρά για τα αμυντικά (35 %). Το αντίστροφο ίσχυσε όσον αφορά τον αριθμό των σχεδίων.

Ο όγκος των πόρων που κινητοποιήθηκαν συνολικά από τα σχέδια εκσυγχρονισμού και τα επιθετικά σχέδια επέτρεψε την πρόβλεψη ενός ορισμένου διαρθρωτικού μετασχηματισμού της πορτογαλικής βιομηχανίας.

VI.3.4 Τα αναμενόμενα αποτελέσματα και ο βαθμός επίτευξης των στόχων του PEDIP

α) Εξορθολογισμός της επένδυσης

Το PEDIP, με τη διαφοροποίηση των μέτρων στήριξης, επέτρεψε την τροποποίηση της συμπεριφοράς των επιχειρηματιών όσον αφορά τον στόχο των επενδύσεων. Ετσι, αντί μιας επένδυσης που αποσκοπεί σχεδόν αποκλειστικά στον όγκο της παραγωγής (εκσυγχρονισμός και αύξηση του παραγωγικού δυναμικού), οι επιχειρηματίες κατέβαλαν προσπάθειες προς την κατεύθυνση των ευγενέστερων συνιστωσών της επένδυσης, δηλ. των πολύπλοκων συντελεστών της ανταγωνιστικότητας. Σε συνάρτηση με επενδύσεις που δεν ήταν άμεσα παραγωγικές, υποστηρίχθηκαν 2 600 σχέδια, ύψους 111 000 εκατ. ESC,.

β) Η ενίσχυση του δυναμικού καινοτομίας

Οι επιχειρήσεις του PEDIP επωφελήθηκαν σε μεγάλο βαθμό των δυνατοτήτων καινοτομίας που προσέφεραν τα διάφορα μέτρα και αναμένεται ότι θα υπάρξει αισθητή βελτίωση τόσο του τεχνολογικού επιπέδου των εξοπλισμών όσο και των προσόντων των ανθρώπινων πόρων.

Πράγματι, το PEDIP αφιέρωσε σημαντικούς πόρους στη βελτίωση της τεχνογνωσίας στις επιχειρήσεις, και κυρίως στους τομείς όπου τεχνολογία είναι πιο εντατική, καθώς και στη διαφοροποίηση και την ενίσχυση των τεχνολογικών υποδομών του πορτογαλικού επιστημονικού και τεχνολογικού συστήματος. Επίσης υποστήριξε σημαντικό αριθμό σχεδίων έρευνας και ανάπτυξης σε τεχνολογικά προηγμένους κλάδους. Προβλέπεται λοιπόν ότι τα σχέδια των πιο δυναμικών επιχειρήσεων που διαθέτουν και ανθρώπινους πόρους με την καλύτερη επαγγελματική κατάρτιση θα έχουν θετικά αποτελέσματα μιμητισμού σε όλη τη βιομηχανία.

γ) Η αύξηση του δυναμισμού της βασικής βιομηχανικής έρευνας και ανάπτυξης

Το PEDIP υποστήριξε με δύο διαφορετικούς τρόπους την ερευνητική δραστηριότητα την προσανατολισμένη προς τη βιομηχανία :

- με έμμεσο τρόπο, που συνίσταται στη δημιουργία ή την ενίσχυση των τεχνολογικών υποδομών, οι οποίες βρίσκονται στη βάση της ανάπτυξης και της χρήσης των νέων τεχνολογιών και αποτελούν χώρο επαφής πανεπιστημίων και επιχειρήσεων,
- με άμεσο τρόπο, μέσω της στήριξης σχεδίων απόκτησης και ανάπτυξης νέων τεχνολογιών από τις βιομηχανικές επιχειρήσεις.

Τα ιδρύματα νέων τεχνολογιών, τα τεχνολογικά κέντρα και τα κέντρα μεταφοράς εισέπραξαν 70 % των 80 δισεκ. ESC που δαπανήθηκαν από το PEDIP για τις τεχνολογικές υποδομές. Ο τομέας των προηγμένων τεχνολογιών (τεχνολογίες πληροφοριών, επικοινωνιών και ηλεκτρονικής) εμφάνισε τις σημαντικότερες επενδύσεις για την εξασφάλιση και ανάπτυξη επιχειρηματικής τεχνολογίας, ειδικότερα για νέα προϊόντα και νέες διαδικασίες.

Οι συνέπειες του PEDIP, όσον αφορά τον στόχο αυτό, θα γίνουν αισθητές μόνο μεσοπρόθεσμα και θα επικεντρωθούν στο πεδίο της βελτίωσης της ποιότητας, της τεχνολογικής στήριξης των επιχειρήσεων, της επιτάχυνσης της μεταφοράς τεχνολογίας και της ανάπτυξης νέων τεχνολογιών.

Από την άποψη της προσφοράς, το PEDIP εκπλήρωσε την αποστολή του. Θα χρειαστούν και άλλες προσπάθειες για τον σωστό προσανατολισμό των επιχειρήσεων απέναντι στη ζήτηση.

δ) Η αύξηση της παραγωγικότητας

Οι σύμβουλοι υπολόγισαν ότι η σημερινή μέση αύξηση της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων PEDIP είναι της τάξης του 5 %, και συνοδεύεται από άνοδο της απασχόλησης της τάξης του 2,4 %. Ο συνδυασμός αυτών των δύο ρυθμών επιτρέπει την πρόβλεψη ταχείας οικονομικής ανάπτυξης.

Ειδικότερα, τα αποτελέσματα που αναμένονται σχετικά με την ανάπτυξη της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, οι οποίες επωφελήθηκαν δράσεων επίδειξης (μέσω "εξευγενισμένων" ενισχύσεων για τη βελτίωση των πολύπλοκων συντελεστών ανταγωνιστικότητας) προβλέπονται ακόμα σημαντικότερα. Στη μελέτη τους αποδίδεται ρυθμός ετήσιας ανάπτυξης 11 %.

Οι επιχειρήσεις με περισσότερους από 500 εργαζόμενους εμφανίζουν καλύτερα επίπεδα παραγωγικότητας, υψηλότερους μέσους μισθούς και ανισότερη κατανομή της προστιθέμενης αξίας.

ε) Η βελτίωση της ποιότητας

Στον στόχο αυτό απέβλεπαν τρία είδη μέτρων : στο επίπεδο των υποδομών, η ενίσχυση του εθνικού συστήματος διαχείρισης της ποιότητας και, στο επίπεδο των επιχειρήσεων η γενική στήριξη δράσεων στα πεδία της ποιότητας και του βιομηχανικού σχεδίου, καθώς και η υποστήριξη επενδύσεων στη διαχείριση της ποιότητας.

Παρά τους μεγάλους πόρους που απορροφούν πάντα οι υποδομές, αξίζει να τονιστεί ότι το 70 % των δαπανών επενδύσεων στον τομέα της ποιότητας είχαν ως φορείς πρόωθησης βιομηχανικές επιχειρήσεις.

Το πορτογαλικό σύστημα της ποιότητας εμφάνισε σημαντική πρόοδο. Καταβλήθηκαν 3 200 εκατ. ESC για τη δημιουργία του βασικού δικτύου μετρολογίας. Επίσης, στηρίχθηκαν με 7 700 εκατ. ESC 108

περαιτέρω εργαστήρια δοκιμών και μετρολογίας. Τέλος, οι τομεακοί οργανισμοί τυποποίησης, πιστοποίησης και οικονομικού ελέγχου εισέπραξαν επίσης ενισχύσεις του προγράμματος.

στ) Η διαφοροποίηση της παραγωγής

Σύμφωνα με τη μελέτη αξιολόγησης, ο στόχος αυτός δεν αντιμετωπίστηκε θετικά από τη βιομηχανία. Η εισαγωγή νέων προϊόντων ή η βελτίωση του τεχνολογικού περιεχομένου των υπαρχόντων δεν υπήρξε σημαντική. Αντίθετα, σημαντικές μπορούν να θεωρηθούν οι επενδύσεις που υποστηρίχτηκαν από το PEDIP στη διαδικασία διαφοροποίησης της παραγωγής, μέσω της ανάπτυξης νέων πόλων ειδίκευσης, ειδικότερα στις βιομηχανίες επεξεργασίας μετάλλων.

ζ) Επίπεδο κατάρτισης των ανθρώπινων πόρων

Η μείωση της διαφοράς μεταξύ της προσφοράς προσόντων του επίσημου εκπαιδευτικού συστήματος και της ζήτησης της βιομηχανικής αγοράς εργασίας υπήρξε μόνιμο μέλημα και απορρόφησε 70 % των κινήτρων που αφορούσαν έργα κατάρτισης.

Ο αναπροσανατολισμός και η τελειοποίηση στους τομείς των νέων μεθόδων διαχείρισης και των νέων τεχνολογιών δέχθηκαν 20 % των κινήτρων.

η) Ο ενεργειακός εξορθολογισμός

Το πρόγραμμα 3.2 (SIURE) ωφέλησε κυρίως τις επιχειρήσεις που καταναλώνουν μεγάλες ποσότητες ενέργειας (χαρτοβιομηχανία, χημική βιομηχανία κλπ.).

Προβλέπεται ετήσια εξοικονόμηση ενέργειας της τάξης του 30 % της επένδυσης σε έργα ενεργειακού εξορθολογισμού (σχέδια παραγωγής ενέργειας από ανανεώσιμους πόρους ή χρήσης μεθόδων συνδυασμένης παραγωγής θερμότητας και ηλεκτρικής ενέργειας).

Τα σχέδια καινοτομίας και εκσυγχρονισμού που υποστηρίχτηκαν από το SINPEDIP συνέβαλαν και αυτά στη μείωση της κατανάλωσης ενέργειας, δεδομένου ότι η ενεργειακή αποτελεσματικότητα ήταν ένα από τα σημαντικά κριτήρια βαθμολόγησής τους.

θ) Η ανάπτυξη της βιομηχανικής συνεργασίας

Τα σχέδια που αποσκοπούσαν στη βιομηχανική συνεργασία απορρόφησαν, στο πλαίσιο των προγραμμάτων 5 (Παραγωγικότητα) και 6 (Ποιότητα), 7 % των κινήτρων, για επενδύσεις που αντιπροσώπευαν 10 % του συνόλου των σχεδίων των δύο προγραμμάτων.

Περισσότερα από 50 % των σχεδίων αφορούσαν δράσεις των βιομηχανικών ενώσεων. Τη μεγαλύτερη εκπροσώπηση (12,5 %) στο επίπεδο των σχεδίων είχαν οι βιομηχανίες επεξεργασίας μετάλλων για έργα σύμπραξης και υπεργολαβίας.

ι) Ο εκσυγχρονισμός της διαχείρισης

Ο στόχος του εκσυγχρονισμού της διαχείρισης επιτεύχθηκε με τρεις διαφορετικούς τρόπους. Αφενός ενυπήρχε στα μεγάλα σχέδια καινοτομίας/ εκσυγχρονισμού που υποστηρίχθηκαν από το SINPEDIP.

Αφετέρου, τα δύο τρίτα των ενισχύσεων που χορηγήθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος κατάρτισης αφορούσαν αυτό τον στόχο, σε συνάρτηση με τον οποίο εκπροσωπήθηκαν έντονα οι πιο σημαντικοί τομείς της πορτογαλικής βιομηχανικής δομής (κλωστοϋφαντουργία και βιομηχανία επεξεργασίας μετάλλων).

Τέλος, 16 % των σχεδίων και 7 % των κινήτρων του προγράμματος "Αποστολές παραγωγικότητας" αφορούσε τον εκσυγχρονισμό της διαχείρισης. Το πρόγραμμα συνέβαλε επίσης άμεσα στην επίτευξη του στόχου αυτού με τις δράσεις επίδειξης.

ια) Η ενίσχυση της τεχνικής βοήθειας

Δύο προγράμματα συνέβαλαν σημαντικά στην ενίσχυση της τεχνικής βοήθειας :

Το Πρόγραμμα 1.1 - Τεχνολογικές υποδομές - συνέβαλε στη δημιουργία της βασικής υποδομής που ήταν απαραίτητη για τους φορείς παροχής υπηρεσιών στη βιομηχανία.

Το Πρόγραμμα 5 - Παραγωγικότητα - στήριξε άμεσα τις δράσεις τεχνικής βοήθειας στις επιχειρήσεις. Ετσι, συγχρηματοδοτήθηκαν 489 δράσεις που αντιπροσώπευαν 57 % των κινήτρων του προγράμματος 5. Επιπλέον, αυτό το πρόγραμμα βοήθησε στη δημιουργία 75 κέντρων αρτιότητας, που παρήγαγαν άμεσα 3 000 απασχολήσεις, από τις οποίες οι περισσότερες αφορούν τεχνικά στελέχη.

ιβ) Η πρόσβαση στις αγορές

Οι δράσεις που αφορούσαν τη συμμετοχή σε εκθέσεις ή τη διοργάνωση εκθέσεων στο εσωτερικό και το εξωτερικό υπερέβησαν αισθητικά αυτές που αφορούσαν την εγκαίνιση εκπροσωπήσεων εκτός των συνόρων, δείχνοντας ότι το ενδιαφέρον επικεντρώνεται σε πτυχές εμπορικού χαρακτήρα μάλλον παρά πραγματικής διεθνοποίησης. Πρέπει να τονιστεί ότι οι βιομηχανικές ενώσεις έδειξαν έντονο ενδιαφέρον για τον στόχο αυτό, υποβάλλοντας υψηλό αριθμό σχεδίων που αφορούσαν τους αντίστοιχους τομείς τους και απορρόφησαν το ήμισυ των επιδοτήσεων.

Ο τομέας των βιομηχανιών επεξεργασίας μετάλλων υπέβαλε τον μεγαλύτερο αριθμό σχεδίων που αφορούσαν την πρόσβαση στις εξωτερικές αγορές. Οι παραδοσιακοί εξαγωγικοί τομείς (κλωστοϋφαντουργία/είδη ένδυσης, υποδήματα και έπιπλα) κατέβαλαν επίσης μεγάλες προσπάθειες επένδυσης σε αυτό τον τομέα.

VI.4 Οι μελέτες PEDIP

Εκτός από τις προαναφερόμενες μελέτες, η εκτέλεση του προγράμματος επέτρεψε, την πραγματοποίηση και πολλών άλλων μελέτων που πρέπει επίσης να μνημονευθούν :

- * Μελέτη αξιολόγησης της συνολικής διάδοσης του PEDIP-GLOBAL
- * Μελέτη ευκαιριών και βιωσιμότητας της δημιουργίας δικτύων συνεργασίας - DANSK TEKNOLOGIK INSTITUT
- * Μελέτη σχεδιασμού προγράμματος κατάρτισης για τον τομέα του ερίου - NORMA/EGF
- * Μελέτη σχετικά με το ενδιαφέρον του προγράμματος κατάρτισης PEDIP για τη βιομηχανία - NORMA
- * Μελέτη σχετικά με ένα σχέδιο μικροηλεκτρονικής και ηλεκτρονικής - CONSULTRONIQUE

- * Μελέτη σχετικά με την αποτελεσματικότητα της υποστήριξης των ΜΜΕ από τις ενωσιακές υποδομές - TECNINVEST
- * Μελέτη αξιολόγησης των αλλαγών της συμπεριφοράς των επιχειρηματιών απέναντι στον εκσυγχρονισμό της πορτογαλικής βιομηχανίας - COOPERS & LYBRAND
- * Μελέτη σχετικά με τη στρατηγική ανάπτυξη των τεχνολογικών υποδομών - COOPERS & LYBRAND
- * Ανάγκες επαγγελματικής κατάρτισης στις βιομηχανίες του ξύλου και του επίπλου - CFPIMM
- * Αποδοχή του προγράμματος 2 από τους υποκλάδους του ξύλου - G. TOURNIER
- * Αποδοχή του προγράμματος 2 από τους υποκλάδους των βιομηχανιών ειδών διατροφής - G.TOURNIER
- * Εντοπισμός των αναγκών επαγγελματικής κατάρτισης στους υποκλάδους των βιομηχανιών ειδών διατροφής - CIDECE
- * Μελέτη αξιολόγησης των ανθρώπινων πόρων (τεχνολογίες πληροφοριών και ηλεκτρονικής) - TDC, FUNDETEC, DINAMIA
- * Μελέτη αξιολόγησης της προσφοράς σχολικής και επαγγελματικής κατάρτισης (Τεχνολογίες πληροφοριών και ηλεκτρονικής) - COOPERS & LYBRAND
- * Μελέτη αξιολόγησης των αναγκών κατάρτισης για την εισαγωγή των τεχνολογιών πληροφοριών στις επιχειρήσεις (ευέλικτη αυτοματοποίηση) - TDC, FUNDETEC, DINAMIA και COMPTA RH
- * Μικροηλεκτρονική και συνιστώσες - CONSULTRONIQUE
- * Κατασκευή βοηθούμενη από υπολογιστή (CIM) - CONSULTRONIQUE
- * Βιομηχανία προγραμμάτων Η/Υ και πληροφοριών - BIS MACKINTOSH
- * Ηλεκτρονική βιομηχανία τηλεπικοινωνιών - BIS STRATEGIE DECISIONS
- * Ηλεκτρονικός εξοπλισμός/ηλεκτρονική αυτοκινήτων - SRI INTERNATIONAL

- * Καταρτισμένοι ανθρώπινοι πόροι και επαγγελματική εκπαίδευση για τη βιομηχανία ειδών εξοπλισμού - NORMA, TECNIVEST/EGS
- * Μελέτη του τομέα των εξοπλισμών για τη μεταποίηση του ξύλου - F.ROLIN
- * Απογραφή της παραγωγής εξοπλισμών για την επεξεργασία των μετάλλων - GAPE
- * Απογραφή της παραγωγής αγροτικού εξοπλισμού - GAPE
- * Απογραφή της παραγωγής εξοπλισμού για τα λατομεία και τα οικοδομικά έργα - GAPE
- * Απογραφή της παραγωγής εξοπλισμού για τη μεταποίηση του ξύλου - GAPE
- * Απογραφή της παραγωγής εξοπλισμού για τις βιομηχανίες κεραμικών και γυαλιού - GAPE
- * Απογραφή της παραγωγής εξοπλισμού ανύψωσης, διακίνησης και συσκευασίας - GAPE
- * Απογραφή της παραγωγής εξοπλισμού για τις βιομηχανίες ειδών διατροφής - GAPE
- * Απογραφή της παραγωγής εξοπλισμού για τις βιομηχανίες κλωστοϋφαντουργίας/ ειδών ένδυσης και κατεργασίας του δέρματος/ υποδημάτων.

VI.5 ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

1. Αν και το PEDIP δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί (τμήμα FEDER και FSE) και τα αποτελέσματά του θα γίνουν πλήρως αισθητά μόνο κατά τα προσεχή έτη, είναι ήδη δυνατή η διαπίστωση ότι τεν λόγω πρόγραμμα αποτέλεσε επιτυχία σε διάφορα επίπεδα.

Το σύνολο των μέσων και των δράσεων που συναποτέλεσαν το πρόγραμμα οδήγησαν στην έναρξη ή την επιτάχυνση μιας βαθειάς διαδικασίας μεταβολών στην Πορτογαλία, προς τρεις διαφορετικές κατευθύνσεις.

- περιβάλλον των επιχειρήσεων
- επίδοση του συστήματος παραγωγής

- συμπεριφορά των επιχειρηματιών απέναντι στους πολύπλοκους συντελεστές της ανταγωνιστικότητας.

Όσον αφορά το περιβάλλον των επιχειρήσεων, το PEDIP κατέστησε δυνατή τη δημιουργία των ελάχιστων συνθηκών που συμβάλλουν στην αρμονική ανάπτυξη των επιχειρήσεων, ιδίως όσον αφορά τις ΜΜΕ, παρέχοντας κυρίως τους ελλείποντες κρίκους των άλλων τομεακών πολιτικών (επιστημονική έρευνα, κατάρτιση, περιβάλλον κλπ.) και σε συνάρτηση με τις υπηρεσίες στήριξης των επιχειρήσεων (τεχνολογικές και άλλες υποδομές). Το PEDIP κάλυψε επίσης όλους ουσιαστικά τους τομείς, επιτρέποντας έτσι τώρα την επιτάχυνση της διαδικασίας μεταφοράς τεχνογνωσίας από το επιστημονικό και τεχνολογικό σύστημα προς τις επιχειρήσεις.

Εξάλλου το PEDIP συνέβαλε στον επαγγελματικό εμπλουτισμό των ανθρώπινων πόρων στο επίπεδο των μέσων και ανώτερων στελεχών των επιχειρήσεων και κατέστησε δυνατή την αναπλήρωση ορισμένων ανεπαρκειών, η άρση των οποίων θα παρουσίαζε δυσκολίες για το κανονικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Το πρόγραμμα ενίσχυσε το δυναμικό και την αποτελεσματικότητα παρέμβασης των επαγγελματικών ενώσεων σε όλες τις περιοχές της χώρας.

Συνέβαλε στην βελτίωση των συνθηκών χρηματοδότησης των επιχειρήσεων γενικά και των ΜΜΕ ειδικότερα.

Όσον αφορά το σύστημα παραγωγής, το PEDIP επιτάχυνε τον εκσυγχρονισμό του παραγωγικού μηχανισμού των επιχειρήσεων των παραδοσιακών τομέων της πορτογαλικής βιομηχανίας και επέτρεψε την αύξηση του δυναμισμού νέων επενδύσεων στους τομείς αυτούς, οι οποίες εμφανίζουν υψηλό τεχνολογικό δυναμικό.

Κατέστησε δυνατή τη μεταβολή, έστω και περιορισμένη, των υφιστάμενων τάσεων βιομηχανικής εξειδίκευσης στο πλαίσιο της δομής της πορτογαλικής βιομηχανίας.

Το πρόγραμμα οδήγησε τις επιχειρήσεις σε αύξηση του δυναμισμού των δράσεών τους, ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητά τους, και σε μείωση της σπατάλης πρώτων υλών και ενεργειακών πόρων.

Επέφερε μείωση την εξάρτηση των επιχειρήσεων από το φθινό εργατικό δυναμικό, το οποίο ως τώρα αποτελούσε τον σημαντικότερο συντελεστή της ανταγωνιστικότητάς του.

Επέτρεψε την επιτάχυνση της διαδικασίας εισαγωγής καινοτομιών στις επιχειρήσεις.

Επίσης οδήγησε σε σημαντική αύξηση των επενδύσεων στα πεδία της ποιότητας, του σχεδίου των προϊόντων, της καινοτομίας, της προστασίας του περιβάλλοντος και των συνθηκών ασφάλειας στην εργασία.

Τέλος επέτρεψε τη χρηματοπιστωτική ισορροπία σημαντικού αριθμού επιχειρήσεων.

Όσον αφορά τις μεταβολές νοοτροπίας, το PEDIP ευαισθητοποίησε τους επιχειρηματίες ως προς τη σπουδαιότητα των επενδύσεων στα πεδία των προσόντων των ανθρώπινων πόρων, της παραγωγικότητας, της ποιότητας, του σχεδίου των προϊόντων, της καινοτομίας και του μάρκετινγκ.

2. Σχετικά με τις μακροοικονομικές επιπτώσεις του PEDIP, με πειψύλαξη για τα συμπεράσματα της μελέτης που βρίσκεται υπό εκπόνηση σχετικά με τις πραγματικές επιπτώσεις του προγράμματος στην πορτογαλική οικονομία, είναι ήδη δυνατή η συναγωγή του συμπεράσματος ότι συνέβαλε σημαντικά στη μεταβολή ορισμένων δεικτών.

Έτσι, το ποσοστό ανεργίας της Πορτογαλίας εξελίχθηκε ευνοϊκά από τη στιγμή της προσχώρησης και περιορίστηκε από 10,9 % σε 4,8 % το 1992.

Η τάση της ετήσιας αύξησης των επενδύσεων αντιστράφηκε και, από -3 %, ανήλθε το 1992 σε 3,2 %.

Η ικανότητα προσέλκυσης άμεσων επενδύσεων από το εξωτερικό ενισχύθηκε σημαντικά και αυξήθηκε από 1 % του ΑΕΠ σε 5,1 % το 1992.

Κατά την ίδια περίοδο, το ΑΕΠ (σε τρέχουσες τιμές) αυξήθηκε από 27,1 δισεκ. ECU σε 65,2 δισεκ. ECU, ενώ το κατά κεφαλή ΑΕΠ αυξήθηκε από 27,0 σε 43,5 (ΕΚ = 100).

ISSN 0254-1483

COM(93) 711 τελικό

ΕΓΓΡΑΦΑ

GR

10

Αριθ. καταλόγου: CB-CO-93-762-GR-C

ISBN 92-77-63752-8

Υπηρεσία Επισήμων Εκδόσεων των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων
L-2985 Luxembourg